

Предстоятель ПЦУ у Чорткові молився за Україну та вшанував Героїв

3-4 вересня Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній взяв участь в урочистостях з нагоди дня міста, 120-ліття храму Покрови Божої Матері, благословив автомобілі для ЗСУ та відзначив українських воїнів.

3 вересня у храмі Покрови Божої Матері Предстоятель разом із архієпископом Тернопільським і Теребовлянським Павлом, духовенством, вірянами, міським головою Чорткова Володимиром Шматьком, начальником Чортківської районної військової адміністрації Володимиром Шепітком та головою Чортківської районної ради Марією Чупрій підніс молитви за перемогу України.

Згодом у Центрі культурних послуг імені Катерини Рубчакової Його Блаженство провів зустріч із молоддю. Наприкінці зустрічі Предстоятель відзначив церковною нагородою ученицю 11-го класу Чортківського ліцею №1 Тетяну Канюк за високі досягнення у навчанні та активну участь у всеукраїнських і міжнародних олімпіадах.

Також цього ж дня Предстоятель Української Православної Церкви зустрівся у Чорткові з українськими воїнами. Разом із керуючим епархією архієпископом Тернопільським і Теребовлянським Павлом, духовенством та представниками влади Його Блаженство возніс особливу молитву до Господа за наше військо та Батьківщину, яка переживає час важких випробувань і небезпеки.

Окрім того, Митрополит Епіфаній благословив 18 автомобілів, які невдовзі вирушать на передову, та відзначив церковними нагородами військовослужбовців, меценатів і волонтерів.

Наступного дня Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній на площі Героїв Євромайдану у Чорткові взяв участь в урочистих заходах з нагоди 503-ї річниці міста.

Після хвилини мовчання Предстоятель ПЦУ звершив заупокійну молитву за полеглими українськими воїнами. По завершенні відправи Митрополит Епіфаній звернувся до громади зі словом та відзначив церковними нагородами захисників України. Окрім того, Предстоятель вручив міському голові Чорткова Володимирі Шматьку орден Святителя Миколая.

Того ж дня Предстоятель ПЦУ звершив Божественну літургію у храмі Покрови Божої Матері міста Чорткова з нагоди його 120-ліття.

Предстоятелю Української Православної Церкви співслужили митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор, архієпископ Тернопільський і Теребовлянський Павло, архієпископ Тернопільський і Бучацький Тихон, архієпископ Вишгородський Агапіт, настоятель храму протоієрей Михайл Левкович та запрошене духовенство.

Митрополит Епіфаній звершив дяконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії Тарасом Мазуриком.

Під час проповіді Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній зазначив: "Сьогодні, коли ваше місто відзначає річницю від часу отримання ним свого статусу, бо вже 503 роки воно є саме містом, ми також цим спільним богослужінням і подячною молитвою до Бога і Пречистої Діви Марії, Матері Сина Божого, вшануємо 120-ліття цього храму на честь Покрова Богородиці.

Тут, у Чорткові, ми перебуваємо далеко від фронту. Але бачимо і майже щодня та зоночі відчуваємо, що підступність і злоба російського агресора сіє смерть не лише біля лінії фронту. Тому нам слід продовжувати боротьбу, підтримувати наші Сили оборони України,

протидіяти російській агресії та робити все від нас залежне, щоби Україна захистила себе і досягла перемоги.

Ми цією спільною молитвою, цими богослужіннями та урочистостями, цими пам'ятними заходами свідчимо про нашу вдячність Богові, про нашу вдячність і відданість Пресвятії Богородиці, про нашу пошану новітнім героям-захисникам і про нашу незламну волю боротися за рідну Церкву і рідну Українську державу, захищаючи їх від усіх супротивників".

На завершення богослужіння Предстоятель привітав громаду, подарував архієпископу Павлу пам'ятну панагію, настоятелю - іменний хрест Предстоятеля, а також очолив урочистий хресний хід навколо храму.

Після Божественної літургії Блаженніший владика благословив надгробні пам'ятники українських воїнів на місцевій Алеї Героїв, а згодом посадив дерево у парку імені І. Франка.

Подорожчання неминуче? Коли чекати зростання тарифів на ЖКГ

В Україні дедалі частіше говорять про можливе підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги. Представники влади та експерти вказують на необхідність приведення цін до ринкових рівнів, але чи готове населення до таких змін? Центр громадського моніторингу та контролю з'ясував, коли і як можуть зрости тарифи.

Тарифи як виклик для економіки

Перший заступник голови Національного банку України Сергій Ніколайчук в інтерв'ю «Інтерфакс-Україна» заявив, що субсидювання комунальних тарифів є дорогим для держави. За його словами, збереження низьких цін створює ризики для економіки, адже різке підвищення після тривалого заморожування може destabilізувати інфляційні процеси. «Якщо тарифи не змінюються роками, а потім зростають у рази, це ускладнює управління економікою», — пояснив Ніколайчук. НБУ у своїх звітах регулярно закликає повернути ринкові ціни на ЖКГ, щоб полегшити бюджетне планування.

Зростання цін на електроенергію

Міністерство економіки прогнозує, що з 2026 по 2028 рік ціни на електроенергію для побутових споживачів зростатимуть на 15% щорічно (±5%). Про це йдеться в листі Мінекономіки №3011-02/30287-03, опублікованому виданням «Економічна правда». У липні 2025 року українська влада в листі до МВФ також підтвердила намір поступово підвищувати тарифи після закінчення війни.

Наразі тариф на електроенергію становить 4,32 грн за кВт·год і залишиться незмінним до кінця жовтня 2025 року завдяки продовженню дії ПСО (положення про покладання спеціальних обов'язків), про що у квітні заявив тодішній прем'єр-

міністр Денис Шмигаль. Водночас мораторій на підвищення тарифів на газ, опалення та гарячу воду діє з березня 2022 року, але не поширюється на електроенергію, що вже дозволило підняти її ціну з 2,64 грн до 4,32 грн за кВт·год під час війни.

Прогнози експертів: підвищення неминуче?

Голова Спільки споживачів комунальних послуг Олег Попенко прогнозує, що тарифи на електроенергію можуть зрости до 7 грн за кВт·год протягом кількох років, адже реальна собівартість становить 6,5—7 грн. «Це торкнеться не лише електроенергії, а й газу, опалення та води», — додає він. Проте експерт наголошує на проблемі низької платоспроможності населення: «Навіть помірне зростання

тарифів може стати непосильним для багатьох українців».

Директор Центру досліджень енергетики Олександр Харченко вважає підвищення тарифів недоцільним без системної реформи ринку електроенергії. «Ринок обтяжений стомільярдними боргами, невиплатами та збитками від війни. Підвищення тарифів не вирішить цих проблем», — зазначає він. За даними Держстату, борг українців за ЖКГ уже сягає 106,6 млрд грн, зокрема 35,2 млрд грн за тепло та гарячу воду, 32,3 млрд грн за газ і 17,1 млрд грн за електроенергію.

Що думають українці?

Можливе підвищення тарифів викликає занепокоєння серед громадян. «Як платити за комуналку, якщо доходи не зростають? Ціни вже зараз лякають», — ділиться киянка Олена К. Водночас частина експертів і влади наполягає, що поступове підвищення тарифів необхідне для стабільності енергетичного сектору та зменшення боргів держави.

Чи вдасться знайти баланс між економічними потребами та можливостями населення? Поки що уряд і НБУ обіцяють утримувати тарифи до кінця 2025 року, але з 2026 року українців, ймовірно, чекають зміни. Слідкуйте за оновленнями на офіційних ресурсах уряду та місцевих адміністрацій.

Хресту Твоєму поклоняємось, Владико

Чому Хрест Животворний?

14 вересня свято Воздвиження Хреста Господнього, яке належить до 12 великих. Історики вважають, що в основу встановлення свята лягли дві події: віднайдення у IV столітті Хреста, на якому розіп'яли Ісуса, та повернення цього Хреста з Персії до Єрусалиму у VII столітті. За переказами, під час розкопок була знайдена печера, де був похований Ісус, а поруч - три однакових хрести. Тому важко було дізнатися, який же з них Ісусів. Допомогло диво: хвора жінка доторкнулася до одного з хрестів і зіцїлилася. Так і з'явилася назва - Животворний Хрест.

Слово "воздвиження" означає "піднесення", тобто урочистий обряд пошанування та прославляння Хреста Господнього.

Оскільки свято Воздвиження нагадувало про Христове розп'яття і смерть, то з найдавніших часів стало звичаєм Церкви в цей день дотримуватися строгого посту.

Також у це свято не можна займатися важкою працею, що-небудь різати, рубати, сваритися, ображати інших. Цього дня читають молитви і просять у Бога зіцїлення від хвороб, прощення гріхів та благословення.

вечині, Нараїв (1833, ювілярка - 190 років) на Бережанщині, церкву-мандрівицю у с. Бобрівники (1890 р., перевезена із с. Олешів на Івано-Франківщині) на Монастирищині та ін.

Церква Воздвиження Чесного Хреста Господнього у с. Монастирок на Борщівщині, яке приваблює туристів давньослов'янським печерним храмом, також унікальна - у ній зберігається чудотворна ікона Матері Божої.

Чому дерев'яні храми будували без цвяхів?

До речі, особливістю майже усіх дерев'яних церков було те, що майже всі вони були зведені без жодного цвяха. Варто зауважити, що навіть бані кріпили здебільшого дерев'яними цвяхами, бо поважні господарі, які керували будівництвом церков, не хотіли, щоби залізни цвяхи вбивали у дерево, як це було в історії з Ісусом.

У народі говорили "З Воздвиження осінь до зими зсувається, а змії до нір ховаються" або "На Воздвиження осінь літо відсуває".

Цього дня у церквах ставили свічку до ікони Воздвиження Хреста Господнього і молилися за мир, здоров'я і благополуччя в родинах.

Тож перемоги, миру, здоров'я та благополуччя усім нашим родинам!

На фото: На свято Воздвиження Хреста Господнього у храмі Святого Архістратига Михаїла (ПЦУ) с. Дубівці, 2024 р.

Середня зарплата перевищить 25 тисяч?

Українцям обіцяють зростання середньої зарплати понад 25 тисяч гривень уже в найближчі роки. Уряд оновив Прогноз економічного та соціального розвитку на 2026-2028 роки, скоригувавши показники на поточний рік. За новими даними, доходи зростатимуть швидше, ніж прогнозувалося раніше, але стрімке підвищення інфляції може нівелювати цей ефект. Які реальні перспективи для гаманців українців - з'ясував Центр громадського моніторингу та контролю.

6,8% у 2028 р. Якщо ж стабілізація почнеться у 2027 році, зростання буде повільнішим: 5,1% у 2026 р., 5,7% у 2027 р. та 4,6% у 2028 р.

За оптимістичним сценарієм середня зарплата (без податків) становитиме: 30 240 грн у 2026 р., 35 268 грн у 2027 р. та 39 758 грн у 2028 р. За песимістичним - 30 032 грн у 2026 р., 34 808 грн у 2027 р. та 39 436 грн у 2028 р. Ці прогнози близькі до оцінок МВФ та Єврокомісії, але залежать від факторів безпеки.

Інфляція може поглинути частину зростання. Оптимістичний сценарій передбачає 8,6% інфляції у 2026 р., 5,9% у 2027 р. та 5,3% у 2028 р. Песимістичний - 9,9%, 9,4% та 7,5% відповідно. Таким чином, реальне зростання купівельної спроможності може бути меншим.

Незважаючи на невизначеність, автори прогнозу наголошують на позитивному ефекті від структурних реформ у рамках Ukraine Facility, співпраці з МВФ та євроінтеграції. Програми на кшталт "Зроблено в Україні" стимулюватимуть виробництво, створюючи умови для інвестицій і відновлення. Економіка матиме сталий тренд зростання, трансформуючись відповідно до європейських стандартів.

Водночас виклики війни можуть скоригувати прогнози. Експерти радять українцям готуватися до можливого зростання цін і фокусуватися на фінансовій стабільності.

Герої не вмирають

Страшна і жорстока війна забирає найкращих...

На щиті

На щиті...
Горе у тишині.
В скорбі єднаються люди.
Причащає полин
гіркотою краплин.
Скільки ще його буде?
Квітом встелений шлях,
сіль пече на губах -
повертається воїн.
Хай офіра свята
захищати життям -
умирають герої.
Сповідать тридзвін:
в легіоні вже він,
між своїх, у небеснім.
На честь слави й звияг
піднімається стяг.
Пам'ять пишеться серцем.
Валентина СУДОМА

11 років боронив Україну

4 вересня жителі Хоростківської громади провели до місяця вічного спочинку військовослужбовця, мешканця міста Хоростків **Василя Анастоліовича КОМАСЮКА** (17.06.1997 р.н.), серце якого перестало битися 1 вересня у лікарні міста Дніпро.

У Хоростківській міській раді розповіли про світлої пам'яті Василя: "З 2014 року став на захист Батьківщини. Спершу він служив у лавах "Правого сектору", згодом - у складі 24-го окремого штурмового батальйону "Айдар" та 24-ї окремої механізованої бригади імені короля Данила. Пізніше обіймав посаду командира екіпажу 427-го окремого полку безпілотних систем "Рарог". За роки війни Василь отримав безліч відзнак та нагород, серед яких: орден "За мужність", нагородна зброя, медаль "За оборону міста Бахмут", відзнаки "За військову доблесть", "За звитягу та вірність", "За військову службу", нагрудний знак Головнокомандувача ЗСУ "Золотий Хрест" та "Лицарський хрест". Його хоробрість і відданість були прикладом для побратимів. Навіть після важкого поранення він повернувся до строю й продовжував боронити Україну. Лише два місяці тому Василь одружився, будуючи плани на майбутнє, але доля забрала його надто рано".

"Родина "Госпітальєрів" отримала трагічну звістку. Обірвалося життя воїна, захисника, сина, брата, коханого, нашого друга і побратима - Василя Комасюка. Василь служив у лавах "Правого сектору" та "Госпітальєрах"... Коли Україна втрачає сина, у серцях її громадян - пуста. У Василя залишилися батьки, брат та дружина, також госпітальєрка. Схилиємо голови і віддаємо шану разом із родиною воїна", - написали на сторінці в соцмережі Медичного добровольчого батальйону "Госпітальєри".

"У родині 427-го окремого полку безпілотних систем "Рарог" - невимовно болюча втрата. Зупинилося серце воїна Василя Комасюка, друга "Заката". Він пішов на війну ще у 2015 році, у 18 років став на захист Батьківщини та рідних. Проїшов шлях від медеваку до піхоти, а згодом став неперевершеним

пілотом. Постійно розвивався, навчався, здобув освіту психолога, у перервах між виїздами вивчав іноземні мови, багато знімав про фронт... Василь був надійним товаришем, чесним і спокійним... Справжній чоловік, приклад друга і взірць бойового комрада... Назавжди в строю! Нам тебе бракуватиме, брате. Твоє ім'я ми карбуватимемо в історії далі", - йдеться в повідомленні військової частини.

Поховали захисника у рідному місті. Широ співчуваємо рідним і близьким, друзям...

Дев'ять місяців надій та сподівань

6 вересня жителі Саранчківської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, уродженця села Шумляни, що на Бережанинці, **Ігоря Мироновича ПАЛЬЧУКА** (18.08.1975 р.н.), який загинув 1 грудня 2024 року під час виконання бойового завдання в населеному пункті Романівка біля Курахового Покровського району Донецької області.

Світлої пам'яті Ігоря дев'ять місяців вважали зниклим безвісти. У смутку та горі залишилися дві донечки, дружина і мама.

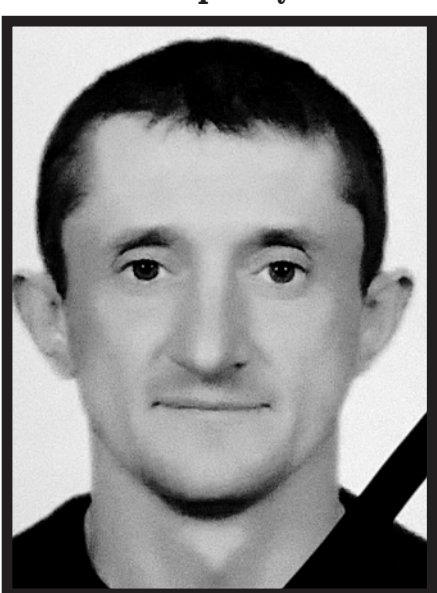
Оксана Михайлова у соцмережі написала: "Невгамовна біль, так чekali і вірили у Ваше повернення живим! Досі не хочеться вірити, що це все правда. Ви були дуже-дуже відважною, сильною, мудрою, сміливою і надзвичайно доброю Людиною! Навіки залишитесь у наших серцях..."

"Друзі, побратими, односельчани та жителі громади прийшли на сумне подвір'я, щоб підтримати родину та віддати шану Герою. Україна втратила ще одного сміливого сина, який до останнього подиху стояв за її свободу", - йдеться у дописі Саранчківської територіальної сільської громади.

Поховали захисника у рідному селі. Широ співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!

Переживши полон, маючи інвалідність, продовжував захищати Україну

7 вересня Великобірківська громада провела останню життєвою дорогою військовослужбовця, мешканця селища Великі Бірки Тернопільського району **Василя Михай-**

ловича ГУЛЬКУ (19.08.1984 р.н.), серце якого раптово перестало битися 5 вересня у рідному селищі.

Світлої пам'яті Василь до війни працював монтажником вікон і дверей у тернопільській фірмі "ЕлДом". "Служив у зоні АТО (із січня 2015 р. в окремій розвідувальній роті 56-ї мотопіхотної бригади). 12 листопада 2015 р. під час виконання бойового завдання він потрапив у полон на околиці села Піщевик Волноваського району Донецької області. У неволі перебував понад два роки. Його матір, Зіновія, неодноразово зверталася до різних інстанцій, щоб домогтися звільнення сина. 27 грудня 2017 р. відбувся великий обмін полоненими. Серед звільнених був і Василь Гулька. Попри проблеми зі здоров'ям, отримані після полону, незважаючи на інвалідність, отриману внаслідок війни, Василь продовжував військову службу. Два місяці тому він залишив лави армії. За службу був нагороджений орденом "Сталевий хрест непереможних", медалями "Ветеран війни" та "За участь в АТО". Напевне, в нашому селищі немає людини, яка не знає його імені. У Василя залишилися дружина Галина, доньки Анна та Марія, мати Зіновія, сестри Ірина та Софія", - повідомили у Великобірківській селищній раді.

Поховали захисника у рідному селищі на Алеї слави.

Широ співчуваємо рідним і близьким, друзям і побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!

Майже рік вважали безвісти зниклим

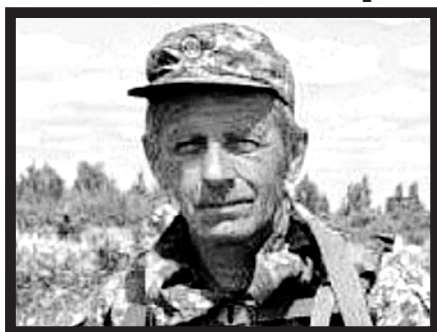

7 вересня жителі Залозецької громади віддали останню шану військовослужбовцю, мешканцю селища Залізці, що на Зборівщині, **Володимиру Михайловичу СЕНИКУ** (17.09.1976 р.н.), який загинув 28 жовтня 2024 р. під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Степова Новоселівка Куп'янського району Харківської області.

Світлої пам'яті Володимира майже рік вважали зниклим безвісти, рідні вірили, що він живий, розшукували, але дива не сталося. Поховали захисника у рідному селищі. Широ співчуваємо рідним і близьким, друзям...

Вічна пам'ять і слава Герою!

Поховали на Алеї Героїв

8 вересня жителі Бережанської громади віддали останню шану військовослужбовцю, стрільцю 2-го стрілецького відділення, 1-го стрілецького взводу 1-ї стрілецької роти військової частини А****, уродженцю села Надрічне, мешканцю міста Бережани, солдат **Михайлу Васильовичу КОЗЕМСЬКОМУ**

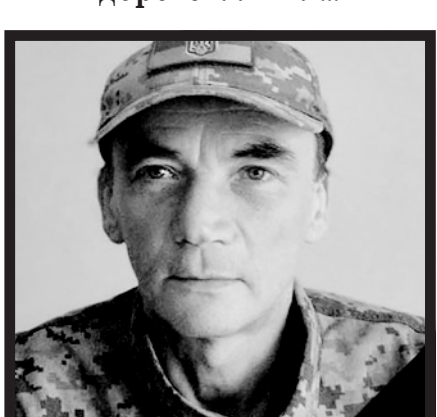
(30.04.1971 р.н.), який загинув 30 квітня під час виконання бойового завдання в районі населеного пункту Стариця Вовчанської міської територіальної громади Чугуївського району Харківської області.

Світлої пам'яті Михайло закінчив Бережанську ЗОШ №1. Після служби в армії працював водієм в Бережанському лісомисливському господарстві, потім - водієм вантажного транспорту в приватних підприємств та за кордоном. 16 травня 2024 року був мобілізований до ЗСУ. Михайло кілька місяців вважали зниклим безвісти, рідні розшукували, сподівалися, що живий, але...

"Справжній герой, надійний побратим, незламний захисник, вірний син Батьківщини... В смутку та горі залишилися мати, сестра, донька, внук, дружина та племінники..." - йдеться у дописі Бережанської міської ради.

Поховали захисника на Алеї Героїв кладовища села Рай (Нове кладовище). Широ співчуваємо рідним і близьким, друзям і побратимам...

Війна забрала ще одне дороге життя...

9 вересня жителі Кременецької громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, старшого стрільця-оператора 1-го егерського відділення 2-го егерського взводу 5-ї егерської роти 2-го егерського батальйону, мешканця села Великі Бережці, старшого солдата **Сергія Степановича НІКОЛАЙЧУКА** (23.06.1969 р.н.), серце якого перестало битися 6 вересня у стаціонарному відділенні КНП "Кременецька опорна лікарня" під час перебування у реабілітаційній відпустці у зв'язку із пораненням.

Світлої пам'яті Сергія згадують як працюючого, доброго і щирого чоловіка, який завжди приходив на допомогу. Поховали захисника у Великих Бережцях.

Широ співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!

Батько ліквідував Чорнобильську аварію, син боронив Україну

9 вересня жителі Підволочиської громади провели до місяця вічного спочинку військовослужбовця, солдата 31-ої окремої механізованої бригади ЗСУ, мешканця села Хмелиська **Андрія Васильовича ШУМАДУ** (31.05.1987 р.н.), який загинув 10 квітня 2024 року під час виконання бойового завдання.

Світлої пам'яті Андрія згадують як доброзичливого, спокійного і чуйного чоловіка, який став мужнім воїном. Тарас Гайдамаха у соцмережі написав: "Вічна пам'ять і Царство Небесне герою України. Його батько був у Чорнобилі на ліквідації аварії і помер, а тепер і син загинув... Важка втрата для сім'ї і родини".

Поховали захисника у рідному селі. Широ співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!

В. Н.

Відкрили меморіал на честь загиблих правоохоронців

■ 29 серпня, у День пам'яті захисників України, біля адміністративної будівлі Головного управління Національної поліції в Тернопільській області відкрили меморіал "На щиті у вічність". Монумент споруджено для вшанування пам'яті правоохоронців, які загинули та під час виконання службових обов'язків.

Почесне право відкрити пам'ятник надали доньці загиблого спецпризначенця роти "Тернопіль" Сергія Рудого, лейтенанту поліції Анастасії Тишко та дружині загиблого бійця бригади "Лють" Руслана Дидика, лейтенанту поліції Тетяні Дидик.

У центрі меморіалу встановлено стелу з викарбованими іменами полеглих правоохоронців, які до останнього подиху залишалися вірними присязі. Це - бійці роти "Тернопіль", бригади "Лють", спецпідрозділу "КОРД", стрілецького батальй-

ону, які боронили Україну на фронті, а також поліцейські, які загинули під час виконання службових обов'язків.

Начальник поліції Тернопільщини Сергій Зюбаненко вручив подяки авторам меморіалу - заслуженому архітектору України Івану Жовничу та народному художнику України, скульптору Роману Вільгушинському, завдяки таланту яких вдалося втілити в життя цю символічну споруду.

Начальник Тернопільської обласної військової адміністрації В'ячеслав Негода вручив державні нагороди родинам загиблих. Орденом "За мужність" III ступеня (посмертно) нагороджено старшого лейтенанта поліції Василя Паньківа, відзнакою Президента України "За оборону України" (посмертно) - молодшого лейтенанта поліції Олександра Товарицького.

За словами Яни Товарицької, дружини загиблого бійця стрілецького батальйону поліції Тернопільщини Олександра Товарицького, цей меморіал є живим нагадуванням і шанобою, що зберігає пам'ять про наших Героїв у серцях їхніх рідних і майбутніх поколінь.

У Пужниках перепоховали останки жертв трагічних подій 1945-го

■ 6 вересня у селі Пужники, що на Монастирищині, відбулася церемонія перепоховання останків, віднайдених під час пошукових робіт. Ці люди загинули у 1945 році, за радянських часів. Загалом було перепоховано 42 ексгумовані тіла.

Ше у січні цього року Міністерство культури та стратегічних комунікацій України надало дозвіл на проведення робіт у листопаді 2024-го під час спільної пресконференції міністрів закордонних справ Польщі й України Радослава Сікорського й Андрія Сибіги було оголошено про скасування мораторію на пошук і ексгумацію останків громадян Польщі, похованих на території України, який діяв із 2017 року. Нині пам'ятні знаки залишаються безіменними, оскільки, за словами керівника польської команди професора Анджея Оссовського з Поморського медичного університету в Щецині, ДНК-дослідження ще тривають.

Участь у церемонії взяли українська та польська делегації. Українську сторону представляли т.ч.о. міністра культури та стратегічних

комунікацій Тетяна Бережна, заступниця Голови Верховної Ради Олена Кондратюк, заступник міністра закордонних справ Олександр Міщенко і голова Українського інституту національної пам'яті Олександр Алфьоров, голова Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв та інші.

"Це початок не нової, а інакшої історії. Історії двох народів, які були сусідами понад тисячу років, двох дорослих і мудрих народів. Сьогодні ми слухали отців, які звершили літургію і дали нам причастя. Це місце є місцем пам'яті, а не майданчиком для політики чи історичних суперечок. Тут ми схилиємо голову як два європейські народи. Три місяці тому я служив в українській армії. Знаю, що таке війна, і немає страшнішого за те, коли бачиш її власними очима. Але сьогодні ми говоримо не про війну. Ми говоримо про пам'ять про людей, які загинули. Ми говоримо про те, що ми згадуємо, бо пам'ятаємо. І ця пам'ять - те, що ми визначаємо й бережемо разом", - сказав голова Українського інституту національної пам'яті Олександр Алфьоров.

Польську делегацію очолила маршалок Сенату Польщі Малгожата Кідава-Блонська. До складу польської делегації увійшли міністр культури та національної спадщини РП Марта Ценковська, тимчасово повірений у справах Республіки Польща в Україні Пйотр Лукасевич та генеральний консул РП у Луцьку Анна Новаковська.

Перепоховання віднайдених останків відбулося на місці первинного поховання - на старому кладовищі колишнього села Пужники.

Фото: Укрінформ

Засудили ухилинта до трьох років в'язниці за неявку до ТЦК

На Тернопільщині суд виніс вирок військовозобов'язаному, який ухилився від призову на військову службу під

час мобілізації. За ігнорування бойової повістки чоловік отримав три роки позбавлення волі, що стало черговим сигналом про жорстку по-

зицію держави щодо захисту національної безпеки в умовах війни. Про це повідомило видання Realno.net.

Як встановив суд, 5 грудня 2022 року обвинувачений пройшов військово-лікарську комісію, був визнаний придатним до служби та особисто отримав повістку з вимогою з'явитися до ТЦК 11 грудня о 18:00 для відправки до військової частини. Проте чоловік не прибув у зазначений час, не надавши жодних законних підстав чи поважних причин.

У суді обвинувачений визнав провину та розкався, пояснивши свій вчинок наявністю малолітньої дитини, народженої у вересні 2022 року. Він просив суд врахувати ці обставини й не застосовувати суворе покарання. Однак чоловік не надав доказів, що він є єдиним утримувавцем дитини, що могло б стати підставою для відстрочки.

Провину підтвердили свідчення офіцера мобілізаційного відділення, копія повістки з підписом обвинуваченого, довідка ВЛК про придатність та рапорт про неявку. Суд визнав ці докази достатніми, а щире каяття обвинуваченого врахував як пом'якшуючу обставину. Водночас, за огляду на воєнний стан і суспільну небезпеку таких дій, умовне покарання не застосовувалося. У вирок наголошено, що ухилення від служби підриває обороноздатність країни та створює хибне уявлення про безкарність.

Чоловіка визнано винним за ст. 336 КК України (ухилення від призову під час мобілізації) та засуджено до трьох років ув'язнення. До терміну зараховано час, проведений під вартою та домашнім арештом. Вирок ще може бути оскаржений в апеляційному суді.

Свобода
Головний редактор Тарас Савчук

Відповідальний секретар Віктор Уніят
Літературний редактор Наталія Гавришко
Редактор відділу Галина Вандзеляк
Бухгалтерія Галина П'ятківська
Рекламний відділ Оксана Волошина

Індекс видання: 40184.

Газета виходить з жовтня 1990 року

Ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R30-02865

Рішення Набрани України з питань телебачення і радіомовлення №571 від 29.02.2024 р.

46008, м. Тернопіль, вул. Торговиця, 11,
ТОВ «Редакція газети «Свобода»
р/р UA863003350000000026000624332
в АТ «Райффайзен Банк» м.Київ,
МФО 300335, код 21157527

Журналісти: тел. 0 (352) 23-55-02
Реклама: тел. 0 (68) 932-29-05

Е-mail редакції: reklama-svoboda@ukr.net, svoboda-te@ukr.net. Сайт: svoboda-te.ua

Віддруковано: ТОВ «Полігراف-Серв», м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37, (067) 352-18-51, сайт www.a-print.com.ua. Замовлення № 1245. Тижневий тираж 9202

Висловлювані авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Оригінали не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - лише на сторінках газети. Матеріали під рубрикою «Політична трибуна» надруковані на правах реклами. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Славетні

Сергій СМОЛІЙ, боєць 125-ї бригади ЗСУ:

Ревний українець та збирач фольклору

Рік тому 12 вересня поинув у вічність академік із словацького Пряшева Микола Мушинка, який часто бував на Тернопілі

Торішнього вересня у місті Пряшів (Словаччина) на 89 році завершив земне життя академік НАН України, українознавець, ревний збирач і популяризатор фольклору Микола Мушинка.

З паном Миколою мав щастя познайомитися в Тернополі 2007 року, коли він урочисто передав нашому краю пам'ятні речі, що пов'язані з життям і діяльністю українського вченого зі світовим ім'ям, засновника української національної географічної, картографічної науки, доктора філософії, академіка Всеукраїнської академії наук Степана Рудницького, його сестри, відомої піаністки Софії, та швагра - українського вченого-правознавця Станіслава Дністрянського. Відтак мав з ним зустрічі під час Всеукраїнського фестивалю "Дзвони Лемківщини" в урочищі "Бичова" неподалік міста Монастирська, кілька років академік відвідував цей захід. Пригадую, на один з них видатний фольклорист приїхав у народній ноші, що була сімейною реліквією. Скажімо, чугу (верхній одяг) у молоді роки (а це XIX ст.) пошив собі його дідусь, вноянні ж штани - холошні - батькові справила мати. Бочкюри (взуття) виготовив уже сам за давньою моделлю. 2013 року пан Микола в Тернопільському обласному художньому музеї презентував з власного зібрання понад 50 живописних і графічних робіт, а також світліни видатного майстра пензля Олексі Новаківського. Тоді академік відвідав файне місто разом зі своєю дружиною Магдою.

Пан Микола і я роками вітали один одного з великими українськими державними та релігійними святами. Академік часто ділився думками про власну літературознавчу працю. В газеті "Урядовий кур'єр", де я працював 20 років, опублікував кілька матеріалів про Миколу Мушинку. Коли світ побачила моя книжка "На пагорбі долі", надіслав її славетному науковцю у Пряшів. Вже за кілька днів отримав рецензію, яка починалася так: "Зізнаюся одразу: на мій поліці з написом "Книги для рецензії" є кілька десятків видань, до яких, як-то кажуть, руки не доходять. Більшість з них я так і не прорецензую і після року-двох пересуну

в загальні фонди. Та коли 7 січня пошта доправила мені посилку з книжкою тернопільського журналіста Миколи Шота "На пагорбі долі", я три дні не випускав її з рук, а врешті-решт написав відгук на неї".

Звісно, що отримав Микола Мушинка й мою наступну книжку "Життємір", яка вийшла друком 2021 року. Кілька книг академік подарував мені. Зберігаю й електронний варіант книжки "У всякого своя доля", яку пан Микола готував до виходу у світ у Пряшеві 2016 року. Власне, основу її становила розмова Миколи Мушинки з давнім його другом і родичем по лінії дружини Ярославом Шуркалом.

Ушановуючи світлу пам'ять Миколи Мушинки, пропоную власне коротке висвітлення життєпису цього великого українця на основі власних інтерв'ю та зустрічей.

У передчутті весни народився 1936 року Микола Мушинка у лемківському селі Курів. До слова, сусіднє ж поселення так і називається - Мушинка. Щоправда, нині ці населені пункти лежать на теренах двох держав. Курів - у Словаччині, Мушинка - в Польщі. Тут дидає українське життя.

У Курові родина Мушинки з діда-прадіда поралася коло землі. Батьки пана Миколи мали п'ятірко синів і доньок. Мешкали, вели господарку разом із сім'єю рідного брата. Чотирнадцять душ, як-то кажуть, заледве помістилися в невеликій хатинці. Тому Іван і Зузана Мушинки розуміли: аби рідні кровинки мали життя краще, треба подбати

про їхню освіту. Постаралися. Хтось став учителем, хтось інженером, хтось обрав сільськогосподарський фах. Але всі вони залишилися українцями. Мати й тато завжди боронили їх від асиміляції, прищеплювали любов до свого українського родоvodu. За словами Миколи Мушинки, цементом українства на цих землях була греко-католицька церква. Власне, свій шлях до науки Микола Іванович і почав у десять років з греко-католицької гімназії міста Пряшів.

Великий вплив на українство Миколи Мушинки, на наукову долю мав професор Карлового університету Іван Панькевич. Передовсім допоміг юнакові вивчити українську літературну мову, а відтак знайомив з працями Михайла Грушевського, інших заборонених комуністичною владою славетних українських науковців, письменників. Пан Микола прийїжджав тоді у рідний Курів завжди з Шевченковим "Кобзарем", читав своїм односельцям полум'яне Тарасове слово.

Вирішив, що українстика стане суттю його духовного й професійного життя. Вступив у Празі до інституту російської мови, де викладали й українську. Водночас навчався на філософському факультеті в університеті ім. Карла IV, де працював професор І. Панькевич. Саме цей вчений відкрив перед молодим Мушинкою світ фольклористики. Курсові, дипломну роботу згодом писав на основі матеріалів, зібраних у рідному селі. 1956 року Іван Панькевич організував фольклорну експедицію українськими селами Східної Словаччини. Тут записували на магнітофон народні пісні, казки, бувальщини. Зібрали багатющий матеріал народної творчості. Тож, закінчивши навчання, Микола Мушинка 1960 року приїжджає працювати до Пряшівського університету, де на філософському факультеті діяв дослідний кабінет українистики. І надалі займається дослідженням українського фольклору. Ці наукові розвідки мають стати основою його кандидатської дисертації. Тему затвердили. Але Миколу Мушинку скеровують до Києва, в аспірантуру.

Проте в радянській українській столиці тема етнічної, переселенської, емігрантської народної творчості не до душі. Тож "зарубують" наукову роботу словацького українця. Він одразу ж пропонує тему, що стосується вивчення творчості видатного фольклориста - академіка Володимира Гнатюка. Професор Іван Панькевич був особисто знайомий з В. Гнатюком, про це багато розповідав пану Миколі. Цього разу в Києві науковий вибір аспіранта схвалили. Микола Мушинка написав й успішно захистив кандидатську дисертацію (в Празі) "Володимир Гнатюк і Закарпаття та його зв'язки з чехами й словаками". Зрештою, докторська М. Мушинки також пов'язана з науковою діяльністю В. Гнатюка, щоправда, захистив її вже у Києві.

В українській столиці Микола Мушинка на вечорах в Івана Гонча-

ра знайомиться з національно свідомими представниками українського красного письменства, мистецтва. Дисидентам (як їх тоді називали) Микола привозить з-за кордону відповідну літературу й водночас допомагає доправляти за радянські рубежі праці авторів з України. У грудні 1965 року його затримали в Чопі й знайшли у нього рукопис твору Івана Дзюби "Інтернаціоналізм чи русифікація". Звичайно ж, молодого науковця звільнили з аспірантури й депортували з тодішнього СРСР. На батьківщині він усе-таки захистив кандидатську. Працював у Пряшівському університеті. Після серпневої 1968 року окупації радянськими військами Чехословаччини потрапив у розряд "неблагонадійного". Перед ним зачинили двері наукових установ.

Навесні 1973 року в рідному Курові науковець погодився стати пастухом місцевої сільськогосподарської артілі. Колгосп спорудив на полонині рублену хату (колибу). Тут і мешкав п'ять років, випасаючи з провесни до осені стадо молодняка й активно займаючись науковою діяльністю. Сюди часто навідувалися гості з-за кордону (з України, Польщі, Югославії, Канади, США), тож мав можливість читати інших авторів та й власні праці друкувати поза межами своєї країни. Органи безпеки якось дізналися про "полонинську" діяльність пастуха-науковця, й отримав компартії заборони йому надалі випасати худобу. Довелося повернутися до Пряшева та 15 довгих років пропрацювати там кочегаром. Це теж була своєрідна наукова лабораторія.

Двадцять років комуністична система відлучала його від наукових закладів і навіть бібліотек. Каже, спочатку було важко морально. Але збавнув: треба підністися вище над цією суєтою. Піднісся. І плідно працював.

Микола Мушинка був іноземним членом Національної академії наук України. В нашій країні захистив докторську дисертацію. Щороку кілька разів приїжджав на українську землю. І не лише на наукові форуми, а й на літературні, культурно-мистецькі заходи.

Микола Мушинка був чи не найякравішою зіркою у сузір'ї українознавців за кордоном, ревним збирачем і популяризатором перлин народної словесності етнічних українців, які мешкають за межами матерізни. Українство було його снагою, буттям. Скільки мав сил, працював усе своє життя на благо української науки та культури. Нині, на превеликий жаль, академік уже у засвітах. Українці шанують світлу пам'ять Миколи Мушинки, його подвижництво та праведну працю на ниві українства. Царства Небесного його спочилій душі.

Микола ШОТ

На світлинах: академік Микола Мушинка у Тернополі (квітень 2007 р.); Микола Шот бере інтерв'ю в академіка Миколи Мушинки (квітень 2007 р.); Світлина автора

вертатимуться з війни.

Віталій Шепель вважає, що сублімована їжа - продукт майбутнього. Її легко готувати та можна довго зберігати, не потребує особливих умов зберігання, легка (що важливо при транспортуванні), смачна та корисна і повністю натуральна. Наразі розроблено б смаків, а буде понад 100.

Відвідини цього виробництва відбулося у межах прес-туру "Крафт, що тримає Україну": Тернопільщина, яка працює на Перемогу", проведеного фахівцями обласної військової адміністрації.

Галина ВАНДЗЕЛЯК

«Моїй дочці півтора року, і я дуже сумую за нею»

Сьогодні буде нетипова історія про звичайного хлопця з села, який потрапив на війну. Отже, слухайте.

Напередодні повномасштабного вторгнення Сергій разом з дружиною проживав у селі Потутурі, що на Тернопільщині. Він займався ремонтом автомашин і загалом не цурався будь-якої роботи, яка давала можливість заробляти на хліб.

Дитинство і юність Сергія минули в селі Юстинівка, яке теж на Тернопілі. Змалку хлопець допомагав батькам обробляти землю, вирощувати городину. Тільки так колись можна було вижити.

Сергій не цікавився політикою і, як більшість українців, не зважав на попередження американців, що московити підуть великою силою на нас. Тому події лютого 2022 року були для нього несподіванкою.

З початком повномасштабного московського вторгнення він не пішов у військкомат, а продовжував працювати і заробляти на життя.

"Я розумів, що в Україні війна і скоро для всіх настане час захищати країну. Тоді я вирішив, як тільки прийде повістка чи мене десь зупинить ТЦК, вітати не буду - піду воювати", - розповідає Сергій.

Так і сталося. В травні 2024 року в місті Бережани під час обидної перерви він вийшов, щоб купити їжу. До нього підійшли поліцейські, перевірили документи і забрали у військкомат. Там він пройшов ВЛК і наступного дня уже перебував на полігоні, що поблизу міста Рівне, серед сотень інших мобілізованих.

Сергій не втівав, не ховався. Єдине, про що просив, - це дати відтермінування, адже вдома на нього чекала півторамісячна дочка. Проте йому не пішло назустріч і він поповнив ряди бійців опору.

Кілька місяців Сергій перебував на полігоні. Там формувалася нова бригада, і він став частиною цього бойового підрозділу.

Спочатку був водієм. Пригодилося вміння ремонтувати автомобілі, швидко і вправно їздити. Йому навіть дали псевдо "Шумахер".

Першою бойовою локацією для Сергія була Донецщина. Він виконував різні фронтові обов'язки, які на нього покладали. Хоча безпосередньої участі в боях не брав.

Проте вже через кілька місяців Шумахер в складі іншого підрозділу вирушив на Харківщину.

"Там я служив у РВП (рота вогневої підтримки). Нас добре навчали стріляти з автоматичної зброї, американського гранатомета. Тут я вже побачив війну, якою вона є, без зайвих прикрас", - продовжує розказувати Сергій.

Уперше Сергій з побратимами зайшов на позиції на сім днів. Їхнім завданням було прикриття і підтримка піхоти. На п'ятий день окупанти засікли групу і почали обстрілювати з мінометів, закида-

ти гранати в бліндаж, намагалися підпалити їх, але тоді для хлопців все закінчилося щасливо.

Наступного разу Сергій перебував на позиції дев'ять днів. Вони прикривали піхоту, вступали з ворогом у стрілецькі бої. Коли настав час ротації, їм повідомили, що бронемашина не може приїхати на позицію. Потрібно буде два кілометри йти до точки евакуації.

Сергію з побратимами вдалося пробратися до потрібного місця. Проте вночі, коли піхота почала виходити з автомобіля, а Сергій з побратимами мав туди зайти, московські окупанти обстріляли групу кумулятивними зарядами.

Тоді один із друзів Сергія загинув. Ще один боєць отримав важкі поранення і помер наступного дня в госпіталі. Всі інші, зокрема і Сергій, мали осколкові поранення.

Московити чатували на нашу групу. Вони зуміли засікти точку евакуації й атакували її. Сергій тієї ночі так і не сів у евакуаційне авто. Тільки наступного дня разом зі своїм другом пішки пробрався до певного місця, звідки їх вивезли на базу.

Такі події не злякали Сергія. Навпаки - загартували, і він продовжив боротися з московським агресором.

"Перш ніж нас вивезли в тил на відновлення, я ще мав кілька бойових виходів. Ми працювали по окупантах з різних видів мінометів. Тих потвор багато, тому влучали без проблем", - підсумовує Сергій.

Він - не з ляхливих, розуміє, що ворога потрібно знищити, щоб його дочка і сім'я могли жити в мирній і благополучній країні.

Перебуваючи на фронті, Сергій іноді згадує часи, коли з батьком рибалив на ставочку в селі Юстинівка. Грав у футбол на майданчику біля школи. Катався на конях і короткими літніми вечорами відпочивав біля сільського клубу. Спогади надають сили для боротьби і розуміння, чому ця боротьба має тривати.

Саме тому будьте, як Сергій: ставайте у ряди українських воїнів.

Хто з певних причин не може воювати, підтримуйте Сергія, підтримуйте наших захисників. Вони єдині, хто може зупинити московське зло і знищити його.

Михайло УХМАН

Ветеранський бізнес

Після повернення з війни організував продукцію «Тобі»

Віталій Шепель на війну пішов добровольцем, через поранення змушений був повернутися на Тернопільщину. Але побратимам пообіцяв, що створить бізнес, де працюватиме сам і надасть робочі місця для інших, передусім для побратимів, коли вони повернуться до мирного життя після війни.

Продукцію, якої ще не було, запатентує

З липня 2024 року Віталій Шепель зареєструвався як ФОП, взяв в оренду приміщення у Тернополі, за грантові кошти закупив обладнання та започаткував виготовлення сублімованої продукції під брендом "TOBI".

Спочатку сушив лише фрукти та овочі й передавав їх побратимам на фронт. Хлопцям смакували і овочі на борщ - буряк, морква, цибуля тощо, і сушені яблука, груші, полуниця.

Одночасно Віталій вивчав корисні властивості тих продуктів, з якими працює, і мав неймовірне бажання поєднати їх та створити не напівфабрикат, а повністю готовий до вживання продукт, що буде не лише смачним, а й корисним.

За результатами експерименту вда-

лось розробити технологію та рецептуру продуктів, яких ще немає не лише в Україні, а й у світі. Це сублімовані фруктово-ягідні батончики та протейно-вітамінні суміші для приготування коктейлів. Продукція з сублімованими овочами і фруктами, лікувальними травами, зернами соняшнику, льону, насіння гарбуза тощо. Така продукція дуже корисна. А виготовляється вона методом сушіння при мінімусових температурах. Її з радістю споживають і дорослі, і діти. Так, її реалізують у багатьох магазинах Тернополя та Києва. А ще у двох тернопільських школах, де певний відсоток від реалізації продукції йде на заохочення обдарованих дітей.

Також продаж продукції здійснюється через соцмережі та мережі магазинів здорового харчування. Її під реалізацію від ветерана бере знаменитий Дмитро Коляденко з проектом "100 шоп" та з мережею магазинів "GOOD FOOD", з яким цьогоріч укладено угоду на постачання продукції до Києва.

Їжа майбутнього

У такій продукції нема цукру, бо вона натуральна, а відтак підходить

для діабетиків, низькокалорійна, а головне - якісна. Вона підходить для споживання військовим, космонавтам, спортсменам, туристам. Замініть дитині, наприклад, яблуко, яке мама дає до школи. Сублімований батончик, в якому, є яблуко, груша, гарбуз, м'ята, ягоди, пророщені зерна, лікарські трави тощо, до вподоби усім.

А протейно-вітамінні суміші елементарні в приготуванні - вміст пакетика треба розчинити у склянці води, йогурту або соку. До того ж така продукція може довго зберігатися завдяки герметичній упаковці. І корисна для здоров'я, бо містить і м'яту, і ромашку, і мелісу, і медунку, і кульбабу, інші лікарські трави. А рецептуру розробляє кваліфікований спеціаліст.

Загалом за грантові ветеранські кошти пану Віталію вдалося купити пакувальну машинку, субліматор, овочерізок, млинок тощо. А допомагає йому в роботі жінка, яка є внутрішньо переміщеною особою. Але виробництво планують розширювати, залучаючи чоловіків, які по-

України незрадливий син

До 85-річчя від дня народження поета-патріота Василя Ярмуша

■ 15 вересня минає 85 років від дня народження видатного поета-патріота нашого краю і України, шестидесятиріччя Василя Ільковича Ярмуша, який все своє свідоме, хоча й коротке, життя боровся проти русифікації, вів просвітницьку роботу, пропагував багатство і красу української мови, слова, пісні.

Толовним кредом його життя була любов до України: Стаю перед тобою на коліна, Моя свята, прекрасна Україно...

Тобою лиш живу, Тобою день стрічаю, Тобою мучусь, за тебе і згоряю... Але люблю... і я не замінюю Ані на що тебе, коханий краю, Бо я твій син, Твій незрадливий син Навікі!

("Дума про Україну")
Василь Ярмуш народився 15 вересня 1940 р. в селі Острів Тернопільського району в селянській сім'ї. Середню освіту здобув в Острівській восьмирічці і середній школі №8 Тернополя. Через матеріальну скруту не міг продовжувати навчання, а пішов працювати до колгоспу, потім на завод. У 1959 р. його призвали на військову службу в армію. Служив у Заполяр'ї. Взимку 1960 р. разом з двома товаришами потрапив у заметіль і дуже

застудився. Його, як непридатного до служби в армії, відправили додому. Тож усе подальше життя він лікувався і боровся зі складною хворобою. З 1966 по 1973 рік Василь навчався на факультеті журналістики Львівського університету. Писати вірші почав ще учнем 9-10 класів.

Висока національна свідомість передалася Василеві генетично від попередніх поколінь, від родичів. Його батько й мати шанували українську культуру, традиції, звичаї. Батьків рідний брат Михайло Ярмуш був у Січових стрільцях, воював за Україну у 1918-1921 роках. Мамин тато, Василів дідусь, Юрій Ванькевич і

мамінін брати Володимир та Іван були членами ОУН, вояками УПА й загинули в боях із московсько-більшовицькими окупантами. Батька Василя, Ілька Ярмуша, за те, що не хотів вступати в колгосп у 1950 р., більшовики заарештували, побоями і голодуванням в тюрмі відібрали здоров'я, і він передчасно помер.

Тож Василь ніяк не міг примиритися із радянською владою. Він, як і Василь Симоненко, Василь Стус, розумів і відображав у своїх творах жорстокість і зло тоталітарної системи, показував, що причиною всіх бід і страждань українського народу є панування чужинців на нашій землі:

Поскодилися сусіди,
Посідали ген на лави,
І паюють по кавалку
Материнську добру славу.
Ми для них і нерозумні,
І не можем, і не вмієм,
Не так дихаєм і плачем,
Не так косим, не так сієм...
("Монолог Микити із поеми "Чорний ліс")

Василь Ярмуш відкрито закликав українців до боротьби за волю: Я скажу їм: "Встаньте, браття, І виходьте на подвір'я. Подивіться, сонце сходить. Гей, розправте дужі плечі. Грай, музико, похідної, Хай у сні тривоги щоденних Заклекоче пісня бою". ("Дума про життя")

Як Т. Шевченко закликав український народ "до сокири", так Василь Ярмуш кликав "до ножа", до

збройної боротьби за волю: Тут кожне слово, кожен крок Могуттю б'є у вільні груди... Святи, Тарас, ножі для люду Як вождь його і як пророк! ("У вінок Кобзареві")

Василь проводив велику громадську роботу, пропагуючи українську пісню, слово. Він створив при районці товариство "Розмай", яке готувало молодих поетів, прозаїків, композиторів. У клубі села Острів під його керівництвом діяли гуртки художньої самодіяльності, які часто давали концерти у містах і селах краю.

Пильне око КДБ не спало. За поезію такого змісту і громадську активність Василя переслідували, арештовували, проводили обшуки, забирали рукописи, не давали працювати, хоча він був прекрасним журналістом.

Незважаючи на всі труднощі життя, ускладнені важкою хворобою, Василь боровся і не спокусився на прохання й обіцянки тодішньої влади, яка обіцяла йому хорошу роботу, заможне та матеріально забезпечене життя, аби тільки він написав вірші, які прославляли б радянську владу і її вождів. Але він цього не зробив, не зрадив своїх родичів і всіх героїв, які віддали життя за Україну.

У 1973 р. Василь одружився з медсестрою Марією. У них народилося двоє дітей - дочка Мирося і син Тарас. Василь був добрим сім'янином і щасливим батьком, але здоров'я в нього ще більше підпадало.

Важка хвороба, переслідування,

матеріальні нестатки привели до того, що дуже рано, у 36-річному віці, Василь Ярмуш покинув білий світ. Це сталося 22 вересня 1976 року.

Незважаючи на коротке життя В. Ярмуш створив високопатріотичну і високохудожню поезію, написав прозові твори, частина яких розміщена у збірках "Казка про тебє" (1972 р.), "Граніт і полум'я" (1977 р.), "Зійшла в полях озимина" (1994 р.), "Над Серетом" (1998 р.). У радянські часи ім'я поета-патріота замовчували, проводили вечори його пам'яті забороняли. Коли я, автор цієї статті, у 1982 р. приїхав працювати в Острівську восьмирічку і разом із тернопільськими поетами Борисом Демковим та Євгеном Безкоровайним почав готувати вечір пам'яті В. Ярмуша, мені заборонила цей захід проводити місцева влада, а пізніше викликав секретар Тернопільського райкому і сказав: "Вірші В. Ярмуша поханують націоналістичними ідеями, і проводити вечори про нього забороняємо".

Аж в часи національно-визвольних змагань 15 вересня 1990 р. в с. Острів за ініціативи місцевих осередків Товариства української мови імені Т. Шевченка (голова К. Ярема) і РУХу вперше провели вечір пам'яті Василя Ярмуша. Того ж року місцеві просвітяни домоглися перейменування частини вул. Леніна в Остріві на вулицю В. Ярмуша.

У 2000 році автор цих рядків зібрав, упорядкував і видав книжку В. Ярмуша "Україно моя барвінкова", в якій були зібрані не лише його основні, а й 80 раніше ніде не опублікованих творів, та збірку пісень на слова В. Ярмуша "Мелодії, освячені любов'ю". Також написав і видав повість про Василя Ярмуша "Життя, мов спалах зорі". Ці твори були перевидані із значним доповненням в 2015 році до 75-річчя від дня народження В. Ярмуша.

У 2000 р., популяризуючи творчу

спадщину Василя Ярмуша, я створив кімнату-музей у місцевій школі. Також у 2018 р. в клубі с. Острів презентували книжку "Василь Ярмуш у споминах", яку упорядкував доктор мистецтвознавства Олег Смоляк. У 2018 р. вийшов з друку "Методичний посібник для вчителів Тернопільщини щодо вивчення творчої спадщини Василя Ярмуша", який упорядкували науковиці, мовознавець Марія Крупа, директор Острівської ЗОШ І-ІІІ Оксана Кожушко і вчитель-методист Віра Крамар.

Щорічно просвітяни Тернопільського району вшановують пам'ять Василя Ярмуша, проводять вечори, зустрічі, пропагують його твори.

Поезія Василя Ярмуша актуальна й нині, коли над Україною нависла смертельна небезпека бути поневоленою віковичним нашим ворогом - московськими загарбниками. Шановні українці! Гуртуймося і єдинимся в спільній боротьбі проти російських окупантів, берімо приклад із кращих синів і дочок нашої Батьківщини. Любімо Україну і служимо їй так, як Василь Ярмуш.

Усім нам треба надіятись і вірити, що:

Україна переможе
Всіх проклятих ворогів,
І воскресне із руїни,
Й житиме віки віків.
Бо ми - нація Героїв,
Цього в нас не відбереш.
Слава рідній Україні
І Героям слава теж!
І повернутись із фронту
Воїни-Герої
Перемогу святкувати
У рідному домі.
Та прийдуть з-за кордону
Діти України,
Що через війну виїхали
Й живуть на чужині.

Казимир ЯРЕМА,
голова Тернопільської РО ВУТ
"Просвіта" імені Т. Шевченка,
член НСЖУ

■ Соціум

У Чорткові стартувало будівництво заводу з рафінації олії

На території індустріального парку Chortkiv-West у Чорткові розпочалося будівництво сучасного заводу з рафінації олії, який стане першим промисловим підприємством парку. Про це повідомив міський голова Чорткова Володимир Шматко, зазначивши, що проєкт реалізує ТОВ "А.В. Експорт Імпорт". За його словами, шлях до цього був непростим: шість років підготовки, виклики пандемії та повномасштабна війна не зупинили інвесторів, які обрали саме Чортків для втілення амбітного проєкту.

"Це великий успіх для нашої команди та громади. Незважаючи на всі труднощі, ми довели, що Чортків - привабливе місце для інвестицій", - наголосив Шматко. Будівництво заводу відбуватиметься у

три етапи. У 2025 році планується запуск цеху рафінації та дезодорації соняшникової олії потужністю 50 тонн на добу, де працюватимуть 39 осіб. На 2026 рік заплановано відкриття цеху розливу олії, який вироблятиме 54 тисячі пляшок щодоби та створить 38 робочих місць. У 2028 році завершиться третій етап - будівництво цеху приймання та переробки насіння соняшника потужністю 150 тонн на добу, що забезпечить роботою ще 56 осіб.

Індустріальний парк Chortkiv-West, зареєстрований у жовтні 2019 року на ділянці площею 87,7 га, стає важливим осередком економічного розвитку регіону. Новий завод не лише сприятиме створенню робочих місць, а й зміцнить позиції Тернопільщини на ринку агропромислової продукції.

Відкриють цех площею 3000 кв. м для зберігання ягід

Кооператив "Файна поляна" розширює потужності

■ У селі Городище Козівської громади, що неподалік Тернополя, завершують будівництво сучасного цеху для зберігання заморожених ягід площею майже 650 кв. м. Проєкт реалізує ягідний кооператив "Файна поляна", один із найбільших у регіоні, який об'єднує півтори сотні дрібних сільгоспвиробників.

Новий цех стане частиною виробничих приміщень кооперативу, загальна площа яких понад 3000 кв. м. За словами керівника "Файної поляни" Тараса Андрійчука, підприємство за сезон заготовляє до 800 тонн ягід, зок-

рема малину, полуницю, суницю, лохину, ожину, бузину, калину, обліпиху, смородину, вишню та порічки. Починали колись з приміщення площею 450 кв. м, а тепер розширюються до 3450 кв. м. Це результат десяти років наполегливої праці.

Будівництво здійснюється за власні кошти кооперативу, а земельну ділянку взяли в оренду у громади. У новому цеху підтримуватимуть низькі температури для якісного зберігання замороженої продукції, що дасть можливість збільшити обсяги переробки та реалізації ягід.

"Файна поляна", заснована у 2015 році, є прикладом успішної кооперації дрібних господарств, які спільно вирощують і переробляють ягоди.

Рейтинг спроможності громад Тернопільщини за 8 місяців

Тернопільська область підбила підсумки соціально-економічного розвитку громад за перші вісім місяців 2025 року. Рейтинги, оприлюднені обласною військовою адміністрацією, охопив 55 громад, оцінюючи їх за 37 показниками у семи ключових сферах: фінанси, економіка та міжнародна співпраця, освіта і спорт, цифровізація, житлово-комунальне господарство, ветеранська політика та соціальні послуги, а також сектор безпеки. Мета - не лише назвати переможців чи аутсайдерів, а дати громадам чітке розуміння їхніх сильних і слабких сторін, щоб спрямовувати ресурси туди, де вони потрібні найбільше.

На вершині рейтингу опинилися Шумська, Тернопільська, Борщівська, Чортківська та Саранчуківська громади. Останній вдалося вперше увійти до десятки найкращих, що стало справжнім проривом. Саранчуківська громада вирізняється успіхами в економічній ефективності та цифровізації, а також піднялася на 30 позицій у сфері освіти. Серед тих, хто замикає рейтинг, але має можливості для зростання, - Золотопітська, Монастирська, Залозецька, Колиндянська та Мельнице-Подільська. Ці громади отримали шанс переглянути свої стратегії, щоб залучити більше підтримки та ресурсів.

Деякі громади продемонстрували вражаючий прогрес. Нараївська громада стрибнула на 20 позицій у загальному рейтингу та на 51 - за соціальними послугами й ветеранською політикою. Озернянська відзначилася значним зростанням власних доходів, а Скалатська досягла 100% впровадження послуги з управління відходами. Підгаєцька громада увійшла до ТОП-10 за фінансовими показниками, а Саранчуківська додала ще 10 позицій до свого рейтингу.

Водночас окремі громади зазнали зниження. Копичинецька та Гримайлівська втратили по 14 позиції, а Борсуківська, Білецька й Товстенська - по 10. "Цей рейтинг - не про змагання, а про прозорість і системний підхід. Він допомагає громадам бачити свої можливості та отримувати адресну підтримку", - зазначили в ОВА.

Детальні результати доступні за посиланням: surl.cc/hoamjc.

Ветеран забезпечує харчуванням учнів близько десяти шкіл

■ Дмитро Константинов, ветеран 83-го батальйону 105-ї бригади територіальної оборони, після демобілізації повернувся до рідного Тернополя та відновив свій бізнес із організації харчування в школах.

Ще до повномасштабного вторгнення Дмитро мав успішний логістичний бізнес у Великій Британії, але завжди мріяв повернутися додому. Напередодні війни він розпочав у Тернополі організацію шкільного харчування, але через бойові дії призупинив діяльність. У 2022 році, захищаючи Харківщину, ветеран не полишав думок про відновлення справи. Завдяки бізнес-партнерці Ірині Назарчук, яка взяла на себе запуск про-

цесу, та перемозі у програмі "Варто 11.0" від Українського ветеранського фонду, Дмитро повернувся до роботи. "Після фронту стаєш іншою людиною, і до цивільного життя треба звикати. Ірина змогла відновити бізнес, за що я їй безмежно вдячний", - поділився ветеран.

Сьогодні підприємство Дмитра забезпечує харчуванням учнів близько деся-

ти шкіл, переважно у невеликих містах і селах Тернопільщини. Меню, розроблене за рекомендаціями шеф-кухаря Євгена Клопотенка та затверджене Держпродсплужбою, відповідає стандартам безпеки й здорового харчування. Команда вправохає вподобання учнів: "В одних школах люблять бульйони, в інших - ні. Ми шукаємо індивідуальний підхід, зберігаючи принципи корисного харчування", - розповідає Дмитро.

Перемога в програмі "Варто 11.0" дала можливість придбати мікроавтобус для доставки страв і нове кухонне обладнання, що підвищило мобільність і якість обслуговування. Команда черпає натхнення з відгуків учнів і педагогів. "Директор однієї зі шкіл сказав, що після нашого харчування діти стали краще вчитися. Це найкраща мотивація", - ділиться Константинов.

Лікарку ВЛК із Бучача оштрафували за хабарі та фіктивні довідки

Бучацький районний суд 2 вересня 2025 року виніс вирок лікарці-невропатологу, членкині військово-лікарської комісії (ВЛК), яку звинуватили у хабарництві та підробці документів. Жінка брала гроші за фіктивні довідки для військовозобов'язаних, що мали впливати на рішення ВЛК.

Слідство встановило два епізоди правопорушень. 29 квітня 2025 року лікарка отримала 500 євро за виписку з медичної карти, яка підтверджувала нібито стаціонарне лікування військовозобов'язаного у безрези, хоча той не перебував у лікарні. Цей документ мав допомогти пройти ВЛК. 9 травня жінка взяла ще 100 євро за фіктивний висновок із вигаданим діагнозом, що давав підстави для тимчасової відстрочки від служби. Обидва документи містили завідомо неправдиві дані, але мали юридичну силу.

18 серпня 2025 року у Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Західного регіону лікарка уклала угоду про визнання винуватості, визнавши факти хабарництва та підробки. Суд визнав її винною за ч. 1 ст. 368 КК України (отримання неправомірної вигоди) та ч. 1 ст. 366 КК України (службове підроблення). Покарання включило штраф у 51 тис. грн за хабарництво та 34 тис. грн за підробку, але за ст. 70 КК України остаточним став штраф у сумі 51 тис. грн. Також лікарці на рік заборонили обіймати посади з організаційно-розпорядчими чи адміністративно-господарськими функціями. Вирок може бути оскаржено в Тернопільському апеляційному суді протягом 30 днів.

За даними правоохоронців, у 2025 році в Україні розглядають десятки подібних справ проти медиків ВЛК, де суми хабарів варіюються від сотень до тисяч доларів.

Нові правила виїзду за кордон

■ Уряд України вніс зміни до правил перетину державного кордону, дозволивши виїзд за кордон чоловікам віком від 18 до 22 років та скасувавши обмеження для депутатів місцевих рад, які не отримують зарплату з місцевого бюджету. Про це повідомили у Центрі громадського моніторингу та контролю, а деталі роз'яснили речник Державної прикордонної служби Андрій Демченко та Прем'єр-міністерка Юлія Свириденко.

Нові можливості для чоловіків 18-22 років

Ініціатива послабити обмеження для чоловіків цієї вікової категорії була запропонована Президентом України Володимиром Зеленським у серпні 2025 року. За його словами, такі зміни дадуть можливість українським родинам відчувати більше свободи та впевненості. Наприкінці серпня Кабінет Міністрів оприлюднив відповідну постанову, яка відкриває кордони для чоловіків цієї вікової категорії, включно з тими, хто вже перебуває за кордоном.

Для виїзду необхідно мати закордонний паспорт та військово-обліковий документ (у паперовому або електронному форматі). Без нього прикордонники можуть відмовити у перетині кордону, пояснив Андрій Демченко на брифінгу в Медіацентрі України. Оформлення відбувається безпосередньо в пунктах пропуску. Виняток стосується чоловіків 18-22 років, які працюють в органах місцевої влади чи самоврядування. Їм дозволено виїжджати лише у від'їзді.

Зміни для жінок-депутаток

Важливі зміни торкнулися й жінок, зокрема депутаток місцевих рад, яким із 2023 року було заборонено залишати Україну навіть на час відпустки. Ці обмеження ускладнювали волонтерську діяльність і змушували деяких складати мандати, зазначила Прем'єр-міністерка Юлія Свириденко. Нова постанова дозволяє виїзд приблизно 15 тисячам депутаток, які не отримують зарплату з місцевого бюджету. Наприклад, жінка, яка є депутаткою місцевої ради, але працює вчителькою чи лікаркою, може вільно перетинати кордон. Натомість депутатки, які отримують кошти з бюджету, виїжджати можуть лише у від'їзді, уточнив міністр внутрішніх справ Ігор Клименко.

Чому зміни впроваджують зараз?

Обмеження на виїзд за кордон для чоловіків 18-60 років та окремих категорій військовозобов'язаних жінок запровадили з початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 році. У 2023 році, після скандалів із виїздом депутатів, заборона поширилася й на них. Це призвело до парадоксальної ситуації: юнаки віком до 18 років могли виїжджати з країни, а чоловіки віком до 25 років, хоча й не підлягали призову, такої можливості не мали. У Міністерстві освіти помітили тенденцію виїзду молоді до настання повноліття.

Нові зміни мають виправити ці суперечності. Крім того, Верховна Рада незабаром розгляне законопроект, який може розширити можливості виїзду для чоловіків віком до 25 років. Це рішення відображає прагнення влади збалансувати безпекові потреби з підтримкою громадських свобод.

Гриць СИНІВЕЦЬ

Написано серцем

Вересень верес малює

Вересень верес малює,
Ніжно торкнеться душі.
Чари його так люблю я:
Барви шукає усі.
Вересень - Літо чи Осінь?
Може, це їхній роман?
Серце благує і просить
Пити цей теплий дурман.
Він же нектаром осіннім -
Медом солодким, п'яним -
Нас пригоща на весіллі.
"Гірко!", - не скажемо їм.
Легідно сонце купалось,

Вереснем землю вкрива.
Осінь із Літом стрічались:
То були їхні жнива.
Вересень верес малює,
І у душі щось бринить.
Чари його так люблю я:
Літо спинилось на мить.

Ігор ВИЖОВЕЦЬ

На фото:
подружжя Анатолій і Надія
Голики,
с. Зарубинці, що на Підволочисьщині

Вмій сказати «пробач»...

Якщо поруч із вами є той, з ким хочеться миритися навіть після найгірших слів, той, заради кого готовий проковтнути гордість, витерти сльози і сказати: "Пробач" - це не просто любов. Це вже щось глибше.

Це та ниточка, якою Бог зшиває дві душі в одне ціле, незважаючи на сварки, втому чи час.

Бо не страшно сваритися - страшно, коли більше не хочеш миритися. А поки серце тягнеться, поки шукає руки іншого, поки шепоче: "Ну давай вже, миримось", - зна-

чить, живе в ньому щось справжнє.

А склероз?.. Хай буде, аби тільки не на любов до ближнього.

Ігумен Саватій СОБНО

Природні обереги

Тополя

Тополі, тополятка мого дитинства і юності...

Повертаємось з Діброви. Як тільки звернули з траси на дорогу в Держанівку, зручно вмощуємося на травичці під тополями, хвалимося хто і де свого найкращого гриба знайшов.

Тополі ще зовсім юні, тіні з них хіба для зайця, але знаємо: це деревце краще за інші втому знімає.

Ми хоч і школярі, та ще тільки навчилися читати і писати, а ось Валерик Дубик, наш ватаг, уже й про гриби багато знає, і про дерева. Знає від Данила Опанасовича, вчителя ботаніки.

- Вчитель, - каже Валерик, - такі інтересні історії розповідає про дерева і рослини різні. І про тополі також, - змірює поглядом п'ятирічне деревце.

- Розкажи, - наполягаємо гуртом. Валерик спершу віднікується.

- Не знаю, може, це побрехенька, а, може, і було давним-давно. Та слухайте.

В одному селі жив хлопець Стриб. Любив він дівчину Полю. І така в них любов була!.. Словом, уже поженитись зібрались. Аж тут сільські діди позвали Стриба. Попросили, щоб в судісне село збігав і дізнався про ворогів. Вони вже загарбали ближні села. Стриб був найкращим бігуном у селі.

Повернувся хлопець з сумною звісткою: вороги через день будуть в їхньому селі.

Люди зібрали пожитки, худобу і вирушили в болотисті місця, аби там переждати лихі часи. Бог блискавки і грому Перун побачив багато людей за селом і вирішив спуститися з неба і дізнатися куди народ збігався. Уже на землі у натовпі Перун запримітив красуню Полю. "Візьму її в жони", - сказав бог людям. Як почув таке Стриб, відразу в обморок упав. Люди розказали Перуну що і як. Бог подумав-подумав та й каже: "Не звик я поступатися. Та якщо народ так заперечував, то нехай дівчина нікому не відстанеться". Сказав і вдарив палицею об землю. Так загриміло-заблискало, що люди аж поприсідали від ляку. А коли стихло, сотні очей побачили: де стояла Поля, гінке деревце з'явилося. Прийшов до тямі й Стриб:

- Де Поля? - запитав у селян. А ті вказували на дерево:

- То Поля.

З тих часів це дерево люди тополею називають.

- А що із Стрибом сталося? - усе ще вражений Валериковою розповіддю, поспитав Іван Голодний.

- Його Перун на небо забрав і призначив богом земних вітрів.

- Казка якась, - скривився Шурик Кошовий.

- А а я й не казав, що це точно було. Хай і казка, да інтересна. Правда ж?

- Валерик обвів поглядом грибників. Ми згідливо закивали головами.

Тополі, тополятка мого дитинства і юності...

Я вже студент. Повертаюся зі столиці. Зістрибую з кузова півторатонки й прошую до села. Хилиться до вечора. Сонце зачепилося за верхівку найвищої тополі й не спішить до обрію. А, може, мене чекає, щоб привітатися. Порівнююся з деревом, махаю рукою:

- Привіт, сонях-сонечко!

Нараз чую змах крил і невдоволене сорочине стрекотіння. Задираю голову: на верхівці тополі птиця гніздо звилла. Ось в її домі й гостює сонечко.

Тополі проводжають мене до самісінького села. Влітку від них затінок, взимку - захист від колючих вітрів і заметілей.

Бачив як Мотря Святницька у торбинку збирала тополеві бруньки.

- Як опечеш руку, відваром з бруньок змаж, швидко загоїться, - відповіла на мою цікавість.

Тополі, тополята мого дитинства і юності...

Повертаю з траси і пригальмовую. Наче ж наша дорога?.. Роззираюся жодної тополі, лише пеньки та зграйща біля них. І так до самісінького села. Люди, що ви наробили?! І такі дороги не лише до моєї Держанівки.

Усюди повипилювали тополі вздовж шляхів. Деревя, які символізують чекання рідного села. Врешті знімають втому з подорожного, дарують йому свою енергію, очищають повітря від пилюки, що стелеться за тракторами...

Тополі, тополятка мої... Подекуди вже чагарі-самосійки позатуляли пні. Жаль, ой, як жаль, що і в пісенної української тополі гірка доля.

Микола БУДЛЯНСЬКИЙ

Пізно ввечері Дмитро повернувся з роботи. Зачинив двері у кімнату, стиснув голову руками і гірко заплакав. Це вперше з очей так рясно лилися сльози відчаю. Він, наче у тій казці, раптово опинився біля розбитого корита. Почувався повним невіглахом, якого ошукали, в грудях пекло...

Дружина цього разу не втрималась. Легенько постукала і тихо увійшла, аби нарешті відверто поговорити з чоловіком.

- Дмитре, що коїться? Останнім часом ходиш як у воду опущений. Те, що зі мною холодний, уже звикла. А от до Наталі маєш бути уважнішим. Доня й так занадто усім переймається. Ти заховорів? - запитала. - Вигляд у тебе втомлений.

- Ні, - відповів він.

- Щось з батьками, не дай Боже, трапилося?

- Ні, все гаразд.

- На роботі проблеми?

- Усе, як і було. Добре і стабільно. Припини закидати мене безглуздими запитаннями, - дратувався Дмитро. - Присядь, - враз охолонув, - хочу у всьому зізнатися, - почав важку розмову чоловік. - Коли ми побралися, думав, що кохаю тебе одну раз і назавжди. Описля разом з твоїм батьком оцей будинок звели. Все йшло нібито добре. Але одного разу на заправці зустрів її, Кароліну, жінку моєї мрії. Красива, зухвала, вперта. І дав собі слово, що вона на деякий час стане мою тілесною розрадою. Думав, розважусь на стороні та й годі. Якись прогалини у наших відносинах намагався заповнити нею, Кароліною. Проте зовсім скоро сам втратив голову, так, що й дихати не міг без неї. А потім вона завагітніла. Ми зовсім не планували цього. Кароліна аборту не робила, та й я не наполягав.

- У тебе є дитина на стороні? - збіглися Світлана.

- Так, маю трирічного сина Максима.

- Стільки років живеш подвійним життям і лише щойно зізнався у цьому, - дорікала дружина.

- Хотів розлучитися з тобою, зробити все по-чесному. Але Кароліна казала, що її все влаштовує. Вона у статусі коханої жінки, і це прекрасно. Я їй допомагав матеріально. І вона не хотіла бути причиною

розірвання мого шлюбу.

- Як благородно з її боку, - скривилася Світлана. - Спати з одруженим чоловіком, народити дитину і залишитися при цьому білою і пухнастою. Звичайно, побут з'їдає почуття.

- Мене теж усе задовольняло. Та якось моя коханка, яку підмовила двоюрідна сестра, поїхала на відпочинок до Болгарії. Я не заперечував, гроші дав, у літак посадив, усе, як годиться. Проте потім Кароліна забажала там оселитися. У мене кошти швидко почали закінчуватися і усі збереження теж.

- Тому ти машину продав, щоб їй допомогти, - перебила його благовірна.

- Все не так просто. Я не можу жити без неї, задихаюся. Як повітря бракує її і сина.

- Звичайно, - знову не втрималася Світлана. - Ти ж так мріяв про синочка, якого я тобі так і не подарувала.

- Надумав я до неї поїхати. Вже й на роботі всіх попередив, що

Ніна поспішала додому через міську площу. На серці в неї лежав камінь. Вчора чоловік прийшов додому надранок п'яний, як чіп. По стіні приповз. Поїла його марганцівкою, бавилася, наче з дитиною, аж до ранку, поки не заснув. На роботу пішла з важким серцем. А в лікарні свої негаразди, та і які там гаразди можуть бути. Це таке місце, де зібралися всі негативи. Є десь в людей робота, радість, натхнення, а тут - кров, бинти, стогін та прокльони. "Хірургія не опера, - любить повторювати їхній головний, - тут співають не ті арії".

Ніна працювала медичною сестрою. Як робила перев'язки, то вже наслухалася всього, що аж голова тріщить.

Різні люди бучають. Вхороба не перебирає і не питає, чи ти молодий, чи старий, розумний чи дурень, бідний чи багатий, до всіх чіпляється. Ось і нині один дідок причепився. Про життя йому закортіло побазікати. Філософ. Чи ж його хто питає? Замість лежати тихо-мирно, поки Ніна копірсається в його потрошеній нозі, він вирішив показати свою мудрість. Та ще і її, Ніну, заціпає:

- А чи ти знаєш, дочко, що таке життя?

- Та де вже мені знати? - випалила сперсердя Ніна, бо ж хотіла якраз продумати текст розмови, що відбувається вдома з чоловіком.

- От бачиш, не знаєш, - розплився старий у посмішці. - А життя - то лялька.

- Як? - вихопилось в Ніни.

- Лялька з примхами, - усміхнувся дідусь і затих.

Ніна швидко закінчила перев'язку і поспішила до інших пацієнтів, та й забула про слова старого.

Прийшла додому. Відчинила двері і важкий перегар ударив в обличчя. Чоловік спав.

- Ти що, на роботу не ходив? - кинула сумку на крісло і пішла відчиняти вікно.

- Зараз йду, - буркнув спросоння.

- Ти пива принесла?

- Тобі ще пива бракує? Совісті не маєш? Де по ночах ходиш, з ким п'єш?

- За свої п'ю! - люто зиркнув, сів на ліжко і закури.

Закон бумерангу

для розірвання мого шлюбу.

- Як благородно з її боку, - скривилася Світлана. - Спати з одруженим чоловіком, народити дитину і залишитися при цьому білою і пухнастою. Звичайно, побут з'їдає почуття.

- Мене теж усе задовольняло. Та якось моя коханка, яку підмовила двоюрідна сестра, поїхала на відпочинок до Болгарії. Я не заперечував, гроші дав, у літак посадив, усе, як годиться. Проте потім Кароліна забажала там оселитися. У мене кошти швидко почали закінчуватися і усі збереження теж.

- Тому ти машину продав, щоб їй допомогти, - перебила його благовірна.

- Все не так просто. Я не можу жити без неї, задихаюся. Як повітря бракує її і сина.

- Звичайно, - знову не втрималася Світлана. - Ти ж так мріяв про синочка, якого я тобі так і не подарувала.

- Надумав я до неї поїхати. Вже й на роботі всіх попередив, що

звільняюся.

- А мені коли ти збирався все розповісти?

- Не знаю, навіть не думав. Можливо, відразу, може, через рік, а може, й ніколи. Я не люблю тебе давно. Просто живемо собі в одному помешканні і все.

- Тобто ти, негіднику, зовсім не переймався мною, донею, своїми батьками, роботою, кар'єрою, до якої так довго йшов, підлеглими, котрих керуєш. На все і на всіх начхати. Так закохався у цю Кароліну, що наважився стрімголов летіти за кордон, - Світлана майже кричала.

- Я уже й квитки забронював, речі у валізу спакував, усе спланував. Але одного прекрасного дня Кароліна ошелешила, щоб я навіть думати перестав до них приїжджати. У неї там з'явився інший чоловік. Ця була зі мною через гроші. Її несподівана новина стала громом серед ясного неба. У мене щось обірвалося всередині, втратив інтерес до життя.

- Біднесенький, - заклала очі дружина. - Так тобі й треба. Хотів усіх перехитрити ще й на двох стільцях всидіти. Все ж існує правило бумерангу. Спочатку ти сім'ю зрадив, а потім Кароліна тобі відплатила тією ж монетою. Ціна кохання.

- Скажи, - Дмитро пильно подивився Світлані в очі. - А воно, кохання, існує, чи це лише якась хвороба і вигадка?

- Ну, звичайно, існує. Але його потрібно підтримувати, як вогонь. Спочатку люди закохуються, згодом почуття переростає у любов, повагу, терпіння. Я довго заплющувала очі на твої вибрики - похонденки і часті відрадженья. Думала, в тебе криза середнього віку, яка мине, і ти обов'язково отямиться і повернешся в сім'ю.

Якби ти був справжнім чоловіком, мав би зібрати речі і шурувати на всі чотири сторони. Та не забувай, є ще наша десятирічна Наталочка. Десь тижнів два тому мала з нею серйозну бесіду. Наче відчувала твою огидну зраду. Питала в дощі, як вона ставиться до того, що ми, її любі батьки, можемо розійтися. Так у неї почалася справжня істерика. Казала, що втече з дому, якщо хтось із нас її покине. Тому, аби ще більше не травмувати тендітну Наталю, маємо поки жити на одній території. З часом сам з'їдеш. Наталя все зрозуміє. Побачить, що ми дуже різні і не сумісні. Наші стосунки відновленню не підлягають. Наполегливо прошу, припини пиячити або хоч менше заливай в себе того алкоголю.

Кароліна вміло розвела тебе на гроші. Тепер собі іншу жертву знайшла. Але доля дуже непередбачувана. Сьогодні вона на коні, а завтра з нього може власти, коли посправжньому закохається і її теж так нищо покинуть.

А ти не розкисай, не будь жалюгідним. Нічого, я теж колись, коли з першим коханням розійшлася, думала, не витримаю болю. Але згодом він притупився, став іншим, потім зустріла тебе. З тобою буде те саме, забудеш її і перестанеш чіплятися за втрачене минуле. Життя з часом усе розставить на свої місця...

Оксана ВОЛОШИНА

Лялька з примхами

ляв, яке тобі діло? А сама промовила гірко: "Та про що ти?"

Не знаючи чому, заговорила з незнайомцем на "ти". А через тиждень Іван з букетом вишневих троянд стояв у неї на порозі.

... "Швидка" мчала до пологового будинку через калюжі, обливаючи перехожих брудною водою, і співала свою вічно жалібну пісню. Вітер з дощем шмагав скло, неначе обличчя. У Ніни почалися перейми. Ще вчора вона відчула якусь важкість в тілі, дуже злякалася, але Іванові нічого не сказала. Він тримав її руку, ніби злякану пташку. Ухував на неї, зігріваючи своїм диханням, цілував.

- Потерпи, рідна. Трішечки. Зараз все буде добре.

Нініні знайомі лікар і медсестра переглянулися.

- Йі вже сорок. Ризикований вік для пологів. Добре, що хоч сім місяців виносила дитя. Є надія. Та без кесаревого розтину, мабуть, не обійтись...

Ніна розплющила очі. Повіки були важкими, олов'яними. Розглянулася. Під вікном на високому ліжку лежала молода породілля, більше в палаті нікого не було. За хвилину двері відчинили і гамірні веселі медсестри з хірургічного відділення, де працювала Ніна, застрекотіли, немов сороки: - Сорокочо! Розумниця! Молодець! Вітаємо!

- А хто?... Хто в мене?

- Хто в тебе, ти не знаєш? Лялька. Син у тебе, щасливице!

Нініні очі засяяли. Вона сміялася і плакала, і була найщасливішою на землі від того, що стала матір'ю.

- А ось і козаки ваші, - породіллям принесли дітей. - Можете встати, підійти до вікна, там ваші татусі зачекалися, - мовила медсестра, що принесла немовляток.

Ніна взяла дорогоцінний рожевий згорток, притулила до серця.

- Вам допомогти встати? Обережно, ви ще дуже слабкі, - промовила турботлива медсестра.

- Ні, дякую, я сама! - тихо сказала Ніна і підійшла до вікна. Одночасно з нею до нього підступили і її сусідка по палаті. Це був перший поверх, вікна були невисокі. Під ними стояло двоє новоспечених татусів - Семен та Іван.

"Ляльки" спали...

Раїса ОБШАРЬСЬКА

Так і пролежала до ранку, не

Сповідь і каяття, або Спішімо виконати своє небесне покликання

■ На такі духовні роздуми наштотхують необґрунтовані й невинуватні злочинні дії росіян, від яких лише кров, руйнації, смерть...

Волові не вкладається, що ці звірства може чинити людина - вінець природи, що це може бути в третьому тисячолітті після Різдва Христового... Закінчити війну в силах людини. Чому ж не зупиняємо це божевілья? Відповідь криється на поверхні. Все залежить від рівня нашої свідомості і нашої небажухості... Потрібно прагнути справедливості, потрібно поважати правду! Хіба не людина її, війну, розпочала? Дехто вважає, що не людина, а нечиста істота - сатана... І Господь може прийняти рішення про "кінець, який не за горами".

Час збігає, життя завершується, і все частіше спадає на думку, а чи все у відведеному мені часі зробив для добра людей? І це не пишномовна фраза. Так думає кожен, хто стає на межу небуття. Чи виконав покладені на мене вищими силами завдання? Кажуть, людина має за життя посадити дерево, побудувати будинок та вбити гадюку. Цей вислів має й інше завершення: "Людина має за життя посадити дерево, побудувати будинок та виростити сина". Здається, йдеться про життєві цінності, але постає запитання: для чого виростити сина? Щоб він ішов на війну? Ні, це означає, що чоловік (у традиційному розумінні) має продовжити рід і створити щось для майбутніх поколінь. Та це не завжди і не кожному вдається, а багатьом такі настанови зовсім не зрозумілі. Буває, що людина, осліплена своєю ілюзорною метою, замість добра вчи-

няє зло і вважає, що це результат її боротьби (ми нині є свідками, як росіяни викрадають наших дітей, а Міжнародний Червоний Хрест в деяких випадках ще й свідомо по-турає цим вчинкам).

Після вчинення людиною зла у неї, якщо, звичайно, є совість, виникає відчуття провини, бажання поспілкуватися з мудрою особою та отримати пояснення, зрозуміти й оцінити свою поведінку, покаятись, виповідатись.

Церковна сповідь прописана в Біблії й інших священних для кожного християнина книгах. Це визнання власних гріхів, гріховних замислів, вчинків. Каяття за нанесену комусяк шкоду, образу. На сповіді священник накладе відповідну, іноді символічну, покуту. Церковне покарання (епітимія), накладене священником після сповіді, передбачає зцілення хворобливих станів душі грішників (молитви, поклони, піст, памонництво), під час яких людина усвідомлює наслідки гріховної дії.

Інша справа - визнання втрачених можливостей. Загалом, якщо доля дає можливість творити добро, а ти

"пасуєш", це, можливо, й не гріх, але усвідомлення власної бездіяльності з часом пробуджує потребу каяття. Це властиво більшою мірою порядним, шляхетним, благородним людям. Бог дав життя, а разом з ним і певну програму, завдання якої людина повинна виконати. Кожен з нас має зрозуміти і виконати призначене Господом, виправдавши Його довіру в якнайповнішому обсязі. Завдання надскладне і потребує не лише певних знань і зусиль, а й відповідальності.

Людина, яка усвідомила своє покликання і повною мірою реалізувала його, відходить в інший світ з почуттям виконаного обов'язку. Можливо, що і не відчуває страху.

За Вікіпедією, каяття - це готовність прийняти наслідки морально засуджуваних вчинків, скоєних у минулому, і взяти на себе зобов'язання не вчиняти їх знову. За нашим переконанням, цей термін також передбачає жаль про скоєне та за втраченими можливостями робити добро.

Деякі люди надають перевагу прилюдному каяттю - публічному визнанню власних гріхів і помилок, які можуть мати як релігійний, так і суспільний характер. Публічне каяття грішника може мати різні форми: виступи на публічних заходах, мітингах, публікації в ЗМІ, соцмережах.

Всі ці роздуми наводять на думку, що держава має ефективно використовувати виховний інструментарій. В державних органах управління мають працювати люди з глибоким розумінням такої необхідності. Сьогодні, в умовах глобальної кризи, дуже яскраво проявляються усі огріхи як у поведінці окремих державних лідерів (путін, Трамп, Орбан, ін.), так і в діях міждержавних інституцій. Гріх як

релігійне поняття означає порушення певних релігійно-моральних догм, настанов тощо. У ширшому значенні - поганій, непорядний вчинок, недолік, помилка, недогляд. За нашим переконанням, гріховність, наприклад, керівників проектується зверху вниз з розширенням та у певній прогресії. Це яскраво демонструє поведінка керівників посттоталітарного періоду та у теперішній воєнний час. Але це вже окрема тема розмови.

Багато хто з можновладців виправдовує власну байдужість, віроломство, грубість, хамство, злодійство, запевняючи, що це і є їх покликанням чи завданням від вищих сил. Колись російський цар іван грозний, який був психічно неврвноважений і навіть особисто вбивав людей, казав що він є караючим мечем Господа Бога. Такі "караючі мечі" Господа були і до, і після нього, коли на керівних державних посадах садисти, вбивці (такі, як цар петро "великий", цариця катерина II, інші російські царі й можновладці) аналогічним чином пояснювали свою жорстоку, підступну і віроломну поведінку. До речі, радянський тоталітарний режим теж використовував для виправдання жорстокості термін "караючий меч", але... не Бога, а революції.

Колись у своїй статті я вже наводив приклад, як у тюрмі жорстокий вбивця правдами і не правдами домагався звільнення. Водночас дострокове звільнення людини, що випадково вчинила ДТП зі смертельним наслідком, спричинило у неї цілком протилежну реакцію: я не маю морального права бути серед людей. Так совість мучила достроково звільненого від покарання.

Як ми вже писали, після сповіді,

як правило, священник відпускає гріхи і встановлює покуту. Звичайно, що така кара здебільшого має символічне значення, проте виконання покути дає можливість переосмислити ставлення до скоєного гріха. "Покайтеся - і Бог простить". Якби ж так було. Совісні люди мають внутрішні фільтри, через які просто так собі гріхів не пробачають. А безсовісні... Росіяни без покарання і каяття сотні років вчиняють злочини проти сусідів, тримаючи в нелюдських умовах і свій народ. Нині в нашій країні після звільнення від чотирьохсотлітнього рабства необхідно будувати нове, гуманізоване суспільство, укріплювати християнську мораль, зміцнювати фундаментальні засади вільної, демократичної держави. Домагатися звільнення лицемірних керівників, вимагаючи їх публічної сповіді і каяття. Наше покоління все більше схильється до того, щоб перед тим, як претендувати на високі посади, кандидат проходив перевірку на поліграфі (детекторі брехні), передавав у державну власність свої збереження, майно. Якщо посадовець за час перебування на посаді не виправдав довіри, він автоматично переходить на примусові роботи без повернення коштів і майна. Хочеш ближче до корита - спочатку наповни його!

Безперечно, кожна людина, яка готується іти в небуття, задумується над такими та іншими питаннями. Власне, такі роздуми й спонукали до написання цієї статті.

Президент України В. Зеленський під час привітання ЗСУ з Днем Прапора сказав, що у світі немає держави, яка не поважала б наш Прапор, нашу державу, наші символи...

Так, нині треба ще багато зробити, щоб нас, українців, поважали за

кордоном так, як наші символи. Ми знаємо, що багато з тих, хто виїхав за кордон, нібито "втікаючи від зла", є цим злом і там продовжують пропагувати агресивні засади "єдиної росії".

Про українців та Україну росіяни століттями поширювали і поширюють негативну інформацію. І, на жаль, маємо й серед наших громадян таких, які повірили у ці фейки.

Сьогодні війни ЗСУ утврдили думку, що українці знають, чого хочуть, і здатні відстояти свої переконання. Ми пишаємося нашою державою, символами, своїм народом. Україна та українці піднімаються з небуття, столітні прагнення успішно реалізуються, хоча це і відбудеться ціною великих жертв. Праведна кров, що пролита за досягнення праведної мети, робить цих людей Праведниками. Про це потрібно розповідати і думати, як увічнити подвиг Героїв, які творять і захищають нашу державу. Справді, у нас, крім великого прагнення, нічого особливого (маю на увазі фінанси, зброю та армію) не було, але ми вистояли і продовжуємо боротися за дружню підтримку партнерів.

Час невинно минає, держава розвивається, усі ми беремо у цьому процесі участь, та не в кожного здійснюються задуми. І це можна пояснити по-різному: в одному випадку - це встигну, в іншому - а навіщо? Це свідчить про байдужість, незрозуміння мети і т.п.

Сьогодні усіх українців має об'єднувати одне прагнення - наблизити завершення переможної війни. Йдемо до цієї мети з великими жертвами. Тож робімо все можливе і неможливе, щоб втрати були якнайменшими, щобі потім не шкодувати, аби не мучило сумління.

Нашим ворогам хочу сказати: покайтеся, нелюди, і Бог простить! І наша пам'ять через покоління ославне та призабудемо ваші злочини, якщо зрозумієте і покаєтесь! Нас вчить так чинити Бог.

Богдан АНДРУШІВ, член Національної спілки письменників України, заслужений діяч науки і техніки України

Спорт

«Самбір-Нива-2» здобув дві перемоги та очолив турнірну таблицю

■ 3 вересня у шостому турі Другої ліги групи А тернопільська команда "Самбір-Нива-2" зустрічалася на виїзді із ФК "Ужгород".

Поєдинок команди провели на зустрічних курсах. Якщо у першому таймі господарі володіли невеликою територіальною перевагою, то після перерви гра вирівнялася. Футболісти обох команд могли схилити шальки терезів на свою користь. Вже на 54-й хвилині гості мали можливість відкрити рахунок: Олександр Герєга пробивав з лінії воротарського майданчика, але не влучно. Воротарі обох команд неодноразово виручали свої команди. Все ж фортуна цього дня більше посміхнулася "Самбору-Ниви-2". Єдиний м'яч на 74-й хвилині гарним ударом забив Дмитро Макаров, який на полі замінив Марка Кичуна.

ФК "Ужгород" - "Самбір-Нива-2" (Тернопіль) - 0:1 (0:0).

Гол: Д. Макаров (74).

У сьомому турі 7 вересня "Самбір-Нива-2" приймала "Буковину-2". Тернопільські футболісти контролювали хід поєдинку і здобули зас-

лужену перемогу. Єдиний м'яч у матчі на 31-й хвилині після передачі Богдана Бідзінського з лінії воротарської площі головою забив Мар'ян Бац. Після цієї перемоги ФК "Самбір-Нива-2" набрав 15 очок у шести матчах та очолив турнірну таблицю групи.

"Самбір-Нива-2" (Тернопіль) - "Буковина-2" (Чернівці) - 1:0 (1:0).

Гол: М. Бац (31).

У восьмому турі 14 вересня "Самбір-Нива-2" гратиме на виїзді із одеською "Реал Фармою".

В аматорському чемпіонаті ФК «Агрон» переміг ФК «Дністер»

■ 6 вересня у третьому турі чемпіонату України серед аматорів у першій групі заліщицький "Дністер" приймав великогайський "Агрон".

Рахунок у першому таймі відкрив нападник "Дністра" Назар Процик, який ударом головою замкнув передачу з правого флангу від Микити Михайленка - 1:0. "Агронівці" ще до свистка на перерву зрівняли рахунок. Після передачі Валентина Білика Богдан Семенець з близької відстані переправив м'яч у сітку воріт господарів - 1:1.

У другому таймі перемогу "агронівцям" на 89-й хвилині приніс Максим Тяпкін, котрий реалізував пе-

редачу з лівого краю від Тараса Гром'яка - 1:2.

ФК "Дністер" - ФК "Агрон" - 1:2 (1:1).

Голи: Процик (28). - Семенець (42), Тяпкін (89).

Після третього туру в "Агрона" 7 очок, і він ділить 1-3 місця в турнірній таблиці із ФСК "Корміл" (Яворів) та ФК "Тростянець" (Волинська область), а в "Дністра" 4 залікових пункти й, відповідно, 7 місце турнірної таблиці.

У четвертому турі 13 вересня "Дністер" гратиме на виїзді із лідерою групи - командою "VIVAD" (Романів, Житомирська область), а "Агрон" 14 вересня прийматиме СК "Коростень/Агро-Нива" (Житомирська область).

Освіта

Очна та змішана форма навчання

■ У новому навчальному році 82 школи Тернопільщини запрацювали за змішаною формою навчання. Але більшість навчальних закладів, а це 452 школи, працюють в очному форматі.

З агалом здобуття загальної середньої освіти на Тернопільщині забезпечуватимуть 534 заклади загальної середньої освіти, що на 17 менше, ніж у попередньому навчальному році. Учнів теж зменшилося - зі 101 927 до 98 617 школярів. Цьогоріч за парти вперше сіли 7343 учні, що на 573 менше, ніж торік.

У навчальних закладах області

здобуватимуть освіту 3545 дітей з числа внутрішньо переміщених осіб. Із них 3336 учнів навчатимуться за місцем перебування, а 139 школярів - дистанційно у школах, де вони навчалися до війни. Близько 6222 дітей з Тернопільщини нині перебувають за кордоном.

З 1 вересня у Тернопільській громаді у змішаному форматі працюватимуть чотири школи: академічний ліцей "Українська гімназія" імені Івана Франка на вул. Коперника; школа №5 на вул. Камінна; економічний ліцей №9 імені Іванни Блажкевич на масиві "Дружба"; школа №10 на масиві "Східний". Таке рішення прийняли через те, що ці заклади розташовані в старих приміщеннях, де укриття є невеликими, тож у них під час

Військова підготовка у вишах

■ 3 вересня 2025 року студенти вищих навчальних закладів проходять обов'язкову базову загальновійськову підготовку (БЗВП), що включає 300 академічних годин: 90 годин теорії у вишах і 210 годин практики в навчальних центрах ЗСУ.

Теоретичний курс обов'язковий для всіх студентів, а практичний - для чоловіків, придатних до служби за станом здоров'я. Жінки можуть долучатися

до практики добровільно, але для цього їм необхідно стати на військовий облік.

Після завершення БЗВП студенти складатимуть військову присягу, отримуватимуть сертифікат і військово-облікову спеціальність, що звільнить їх від обов'язкової військової служби у віці 18-25 років. Відмова від підготовки для придатних студентів може стати підставою для відрахування з вишу. Крім того, проходження БЗВП стане обов'язковою умовою для прагнати на службу в органи місцевого самоврядування чи прокуратуру.

Чим подивував першOVERесень...

■ У перший вересневий день і у соцмережах, і у пресі було чимало повідомлень про те, як у різних навчальних закладах святкували День знань. Це свято для всіх - і тих, хто свого часу був школярем, і тих, хто пішов у перший, п'ятий чи одинадцятий клас, для батьків, учителів.

П ривернули увагу два повідомлення. Перше - про капсулу часу, яка чекала на відкриття 50 років, друге - про школу на Козівщині, в якій після 200-ліття діяльності, на жаль, не задзвонив шкільний дзвоник. Як повідомило Суспільне Тернопіль, 1 вересня 2025 року в школі села Білозірка Лановецької громади відкрили капсулу часу, закладену 50 років тому під час відкриття навчального закладу.

Капсула, замурована у фасаді школи в 1975 році,

містила послання від перших випускників для нащадків. На урочисту подію, приурочену до 50-річчя школи, зібралися учні, вчителі та гості, серед яких був Іван Стецюк - колишній учитель фізкультури і свідок закладення капсули. Він пригадав, що пів століття тому школа приймала 300 учнів, сьогодні ж їх лише 126, а в першому класі всього п'ятеро дітей із трьох сіл.

На жаль, лист, надрукований на друкарській машинці, не зберігся через псування паперу. Натомість випускники 2026 року залишили нове послання для майбутніх поколінь, яке заламівували для збереження. "Ми віримо, що наше покоління змінить світ на краще", - написали учні з огляду на виклики сьогодення та свої мрії. Директорка школи Антоніна Гераймович зазначила, що подія стала символом зв'язку поколінь. Новий лист чекатиме нащадків 50 років, нагадуючи про силу освіти та надію на краще майбутнє.

тривоги неможливо прихистити усіх дітей.

Цього року в 41 навчальному закладі Тернополя навчатимуться

29 537 учнів. Кількість школярів, порівняно з 2022 роком,

зменшилася приблизно на 1000 дітей.

Зверніть увагу школяра на математику...

■ За інформацією МОН, найважчим предметом на НМТ-2025 стала математика - не склав кожен восьмий.

У сього на іспит у 2025 році зареєструвалися понад 317 тисяч осіб, з яких 317 27 тисяч не з'явилися на екзамені. Такі дані надало Міністерство освіти й науки.

Серед предметів "на вибір" учасники НМТ надали перевагу англійській мові - 115,8 тис. охочих. Серед лідерів також геогра-

фія і біологія. Фізика зацікавила лише 9 тис., а хімія - 2,9 тис. абітурієнтів.

Найлегшими предметами на НМТ виявилися історія України та українська мова. Ці дисципліни не склали менш як 0,5% учасників іспиту.

Кількість цьогорічних учасників на 10% більша, ніж у 2024 році (287,8 тис.), і на 54% більша, ніж у 2022-му, тоді як у 2020 році ЗНО склали 379 тисяч, а у 2021 році - 390 тис. вступників.

Успішно завершили іспити з усіх 4 предметів 86% учасників тестування - 250,5 тис. чоловік.

Про ці школи подбають громади
■ Відповідно до оновлених правил фінансування, з 1 вересня утримання шкіл, де навчається менше ніж 45 учнів (окрім початкових), лягає на громади.

З а інформацією територіальних громад, власним коштом фінансуватимуть малі школи Збаразька (Карнаківська та Кретівська гімназії) та Гримайлівська (Калагарівська гімназія) громади. Решта громад привели освітню мережу у відповідність до чинного законодавства.

[illegible]

Гран-прі міжнародного конкурсу

Володарем гран-прі в інструментальному жанрі IV Міжнародного конкурсу мистецтв "Українська традиція" став юний піаніст Максим Антонюк, учень Тернопільської музичної школи №2 імені Михайла Вербицького.

Учасники змагалися в художньому читанні, хореографії, образотворчому мистецтві й кіномистецтві, вокалі та інструментальному виконанні.

Наставницю Максима Віру Гемзу також відзначили подякою за підготовку учня і внесок у розвиток української культури.

Поліцейська з Тернопільщини встановила рекорди України

Майор поліції Головного управління Національної поліції в Тернопільській області Тетяна Зведенюк блискуче виступила на 10-му відкритому Чемпіонаті WPA (World Powerlifting Alliance) Західної України, що відбувся в Івано-Франківську. У змаганні взяли участь 134 спортсмени з 18 областей України, а тернопільська поліцейська не лише продемонструвала вражаючі результати, а й встановила нові рекорди України.

Тетяна Зведенюк здобула гран-прі в дисципліні підйому штанги на біцепс, піднявши 40,5 кг у ваговій категорії до 67,5 кг. Цей результат став новим рекордом України серед жінок і приніс спортсменці звання майстра спорту України міжнародного класу. Окрім цього, вона виборола золото у своїй категорії та срібло в аб-

солютній першості зі строгого підйому на біцепс, а також бронзу в жимі штанги лежачи у своїй категорії та третє місце в абсолютній першості.

Особливо вражаючими стали досягнення Тетяни в категорії MPF (Military - Police - Firefighters), де вона встановила три рекорди України: жим штанги лежачи - 70 кг; тяга штанги - 120 кг; підйом штанги на біцепс - 40,5 кг.

В ставку риба, риба, риба

В ставку риба, риба, риба
І хлюпочеться вода.
По чарчині би хильнути
Просьте душа молода.
Для рибалки це утіха,
Якщо риба на гачку.
І горілка в горіхах,
Тепла юшка в банячку.
Пролетіла коло ватри
Гарна нічка чарівна,
А на ранок хлопці з "Ватри"

Підігнали нам човна.
Наловили карасиків,
Щуку, сома і вугра.
Отака то ніч рибальська
В нас в компанії була.
В день заквасили на повну,
З'їли юшку з баняка.
Жінка вдома робить "чорну",
Біс присунув п'яка.

Юрій ЗАЯЦЬ

Зоряна Биндас презентує нову дитячу книгу «Норд і Сталева сотня»

Тернопільська письменниця Зоряна Биндас анонсувала вихід своєї нової пригодницької книги для дітей "Норд і Сталева сотня", яка вже доступна для передзамовлення зі знижкою на сайті видавництва Mamino.

Авторка висловила подяку Ользі Коновал за ідею, видавництву Mamino та його керівнику Олександру Шарлау за підтримку, а також своїм читачам за довіру. "Коли Ольга запропонувала ідею, вона здавалася нереальною, але ми це зробили", - зазначила письменниця.

«Ця книга, натхненна історією Сергія Коновала, друга Норда, розповідає про боротьбу добра зі злом у казковому світі. У центрі сюжету - Країна Світла, яку намагається знищити жадібна Мороковія, прагнучи заволодіти Джерелом вогню. Головний герой Норд разом зі Сталевою сотнею кидає виклик ворогу. Чи зможе добродушний воїн перемогти темряву та розгадати таємницю Джерела? Книга поєднує пригоди, гумор і глибокі сенси про дружбу, підтримку та перемогу життя. "Це не просто дитяча історія, а розповідь, яка залишить слід у сер-

"Честь - собі, життя - Богіві і Україні". Таку назву має документальна стрічка про громадсько-політичного діяча, депутата Тернопільської обласної ради Любомира Крупу, який віддав життя за Україну.

Показ відбувся 2 вересня. Саме цього дня Любомиру Крупі мало б виповнитися 50. Але він - у Небесному воїнстві, тож фільм, який створила команда інформагентства "Террен", - світлий спомин і застанава для нас продовжувати справу Героя. Зал кінотеатру ледве вмістив велику кількість глядачів. Спогадами про Любомира поділився перший заступник голови Тернопільської обласної ради Володимир Болещук.

"Любомир залишив вагомий слід у наших серцях. Нам бракує його порад, думок, щирості. 14 жовтня 2022 р. ми разом із народним депутатом Іваном Чайківським приїхали в село Дворічна Харківської області, де несли службу воїни 105-ї бригади, серед яких був і Любомир. Привезли йому різну допомогу, а також - нагороду Тернопільської обласної ради. Однак Любомир відмовився приймати. Пояснив, що це буде некоректно, адже не любив вирізнятися, будучи скромним. "Вручите мені її після перемоги", - сказав. На жаль, цього дня він не дочекався... Після офіційного підтвердження загибелі ми передали почесну відзнаку його дружині - як символ вдячності та вічної пам'яті про справжнього Героя. Любомир був відданим патріотом, державотворцем, борцем за справедливість. Його життя та боротьба є прикладом для наслідування", - наголосив перший заступник голови

Екологічна ферма "Веселі козенята", яку створив Назар Тарас, розташована у дуже гарній, відірваній від цивілізації місцині, у селі Хомівка Тернопільського району Білечкої об'єднаної територіальної громади.

Тут займаються розведенням кіз, виготовленням молочної продукції, а також завжди раді гостям - для всіх вікових груп населення радо запропонують екскурсійну програму, покажуть виробництво сирів, проведуть смачну дегустацію. А ще на фермі можна насолодитися спілкуванням з милими кізочками і собаками, що охороняють стадо, пострибати на батутах, погойдатися на гойдалках, подихати свіжим повітрям і побути наодинці з природою.

На Тернопіллі - понад двадцять років

Назар Тарас народився у Львові, але життєва дорога привела його на Тернопільщину. Тут зустрів і свою дружину Галину, з якою, а ще з працівницею еко-ферми пані Марією, вони облюбували спокійну, багату на різноманітні Хомівку.

Він завжди мріяв про власну еко-ферму, про здоровий спосіб життя та споживання натуральних продуктів. Відтак козине стадо для нього - це не бізнес, а захоплення, це постійне вдосконалення, це дарування емоцій та продукції, зокрема твердих і м'яких сирів, людям.

Для одностайного відпочинку на фермі є дитячий майданчик, велика альтанка, мангал, тандир і каркаси басейн. Найближчим часом планують запустити чан, облашту-

"Доброго дня, "Свободо". Звертаюся до тебе із дивним проханням. Якби мої батьки чи друзі дізналися б про це, напевне, вважали б мене божевільною. Та я маю надію, що народна цілителька Люба Завадівська вислухає, зрозуміє і допоможе. Бо сама не можу впоратись... Мені 16 років. Я звичайнісінька школярка, яка мріє про світле майбутнє. Та є у мене одна таємниця. Мені часто сняться покійники. Причому вони попереджають мене про ті чи інші нещастя, які могли б зі мною трапитися. Почалася все, коли мені виповнилося 13 років. У ніч на мій день народження мені приснилася покійна бабуся, яку я дуже любила, й котра мене вибавила. Вона привітала мене зі святом і застерігала, щоб до школи йшла пішки і не сідала ні до кого в машину, як

У Тернополі презентували фільм про полеглого Героя Любомира Крупу

Тернопільської обласної ради.

Першого дня повномасштабного вторгнення росії в Україну Любомир став на захист України. Від березня 2023 року його вважали безвісти зниклим, через рік Тернопільський міськрайонний суд на основі показів свідків визнав його загибим.

"Надзвичайно боляче без Любомира... Але мусимо продовжувати його справу і продовжувати боротьбу, за яку Любомир віддав все, що мав. Оскільки війна триває, маємо бути готовими замінити полеглих. Любомир пішов, бо вірив, що на його місце стануть сильніші, відважніші. Він і його побратими тримали і тримають фронт для того, щоб ми готувалися. Ця війна не завершиться швидко - потрібно боротися, пам'ятати Героїв, наслідувати їх", - з боєм і надією звернулася до присутніх дружина Любомира Ірина.

В останньому бою з Любомиром

був його побратим Юрій Трохименко.

"Любомир був для мене братом, другом і батьком. Він мав великий життєвий досвід, тож я прислухався до його порад і думок. Надійний, турботливий, спостережливий - вирізнявся серед інших побратимів. На Любомира можна було опертися та іти вперед", - із теплом розповів Юрій.

Робота над фільмом тривала майже два місяці. Авторка сценарію - журналістка Ольга Терещук. Окрім спогадів рідних, друзів та побратимів, у стрічці також є відео, які Любомир знімав на фронті для своєї родини.

"Хотілося показати Любомира не тільки як громадсько-політичного діяча, політика та військового, а й, передусім, як людину. В фільмі є особисті відео Любомира, адресовані коханій дружині, дітям і рідним, ці фронтові повідомлення сповнені тепла й любові", - зазначила Ольга Терещук.

Захоплення

«Веселі козенята»: еко-сир, морозиво та море вражень

вати відпочинковий будиночок, джакузі, баню зі ставком, майстер-класи з сироваріння. Для активного відпочинку - зорбінг, прокат велосипедів і їзда на старенькому ГАЗі-69.

Від 12 кіз - до успішної справи

"Я завжди розумів, що тваринництво - це дорого, непросто й економічно затратно. Але для мене це не просто справа, а моє життя. До того ж я завжди мріяв мати власну ферму, - розповів Назар Тарас. - Спочатку було 12 кіз, а сьогодні утримуємо 75, з яких 20 - дійні. У планах - довести цю кількість до 40".

Його тато, а тепер і рідний брат займаються виготовленням морози-

ва. Господар еко-ферми каже, що батько завжди мріяв, аби сини перейняли його уміння. Але Назар Тарас вирішив звернути з натаврованої доріжки і взявся за... виготовлення та монтаж натяжних стель. Однак, як кажуть, долю не обдуриш, і після того, як він травмувався і деякий час змушений був прохолодити лікування та реабілітацію, зрозумів, що бути в оточенні милих кіз, споживати їх молочко та продукти з нього - то найкраще оздоровлення, реабілітація, а також захоплення на все життя.

На фермі є ще три корівки, молоко яких використовують для виготовлення улюбленого серед гостей морозива. Проте за спеціальними замовленнями ці ласощі готують і з козиного молока. Всі рецепти дуже оригінальні, а продукція натуральна і надзвичайно смачна.

До слова, того дня, як я побувала тут, журналістів та представників департаменту агропромислового розвитку ОВА, що завітали до еко-ферми "Веселі козенята" у рамках прес-туру "Крафт, що тримає Україну": Тернопільщина, яка працює на Перемогу, організованого обласною військовою адміністрацією, Назар Тарас пригостив дуже смачним морозивом - з бузиною.

Натуральне молоко, приємний солодкий смак і особлива кислинка були якраз до часу, адже перші

Нагадаємо, що Любомир народився 2 вересня 1975 р. в селищі Велика Березовиця в сім'ї поета та громадського діяча Левка Крупи та філологині Марії Крупи. Закінчив історичний факультет Тернопільського педінституту. Був одним із організаторів та першим головою студентського науково-пошукового товариства "Обереги", координатором студентського дискусійного клубу "Діалог", членом культурно-просвітницького товариства "Вертеп".

Навчався в аспірантурі у Тернопільському державному педагогічному університеті. У 2003 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця 19 - першої половини 20 століття".

Працював викладачем, доцентом, проректором з виховної роботи у ПВНЗ "Тернопільський комерційний інститут" та викладачем Тернопільської вищої духовної семінарії ім. патріарха Й.Сліпого, директором департаменту освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації (2014 р.), з 2015 до 2020 року був заступником голови Тернопільської облради. У січні 2022 р. на конкурс його обрано конкурсною комісією директором Тернопільської спеціальної школи обласної ради. Був депутатом Тернопільської обласної ради 7-го і 8-го скликань та Великоберезовицької селищної ради.

Любомир Крупа з дружиною Іриною виховував двох синів.

вересневі дні були такими спекотними.

11 видів твердих і м'яких сирів

Для тварин господар заготовляє якісні природні корми, без хімії. Відтак "Веселі козенята" продукують виключно натуральну продукцію. Це дорого, але господар вирішив іти тільки таким шляхом. Каже, що їхня продукція може бути корисною для алергіків, для тих, хто має лактозну непереносимість, проблеми зі шлунково-кишковим трактом, а також тим, кому бракує в організмі кальцію.

Основний напрямок роботи ферми - виробництво сирів. Рецепти шукав на невеличких фермах Європи, щоб сири були схожими на швейцарські, італійські, голландські, французькі.

Нині тут виготовляють 11 видів твердих і м'яких сирів. Смаки доповнюють соком бузини, лавандою, різними травами. Є сири, на виготовлення одного кілограма яких треба 7-8 літрів молока, а на окремому знадобиться і 30-32 літри.

У планах - облаштування спеціального льоху для зберігання продукції та дегустаційного залу. А також - розвиток зеленого туризму з пропонуванням здорового способу життя і натуральних продуктів. Тим паче, що Хомівка - прекрасне місце для цього...

Галина ВАНДЗЕЛЯ

Магічне віконце

Душі покійних попереджають про біду

мене не просили б. Зранку я розповіла про усе мамі, вона лише усміхнулася, мовляв, це тільки сон і не більше. Коли я вийшла на вулицю, сусід запропонував мене підвезти. Я ж вирішила прислухатися до слів бабусі, відмовилась від поїздки і пішла пішки. Ввечері дізналася, що чоловік потрапив у аварію. З тих пір таких випадків у мене було багато. Я нікому про це не розповідала. Вже й змирилася, більше не боюся своїх снів.

Та недавно до мене уві сні знову прийшла бабуся, цього разу разом з іншими покійними родичами, деяких я бачила тільки на сімейних фото. Вони в один голос говорили, щоб мама покинула мого вітчима, бо може статися біда. Розумієте, вітчиму у мене хороший, але любить випити і, коли п'яний, скандалить, може руку підняти, якщо до нього огризатися. Якось мама з нервів його добряче вдарила чавунною сковородою по голові. Ми дуже налякалися. Але він опритомнів. Місяць пролежав у лікарні зі струсом. Деякий час не пив. Та

знову зірвався. Став пити ще більше, ніж до травми. Мама вже ледь витримує. Я вже їй казала, щоби вона його покинула. Та щось їй спинає. А тут ще й цей сон. Боюся, щоб не сталося якоїсь біди. Як я маю переконати маму, щоб вона не вирішила, що я божевільна? Дорога народна цілителько, допоможіть!

Наталія, м.Тернопіль"

- Наталочко, перш за все хочу вас заспокоїти. Те, що з вами відбувається, це не прокляття, не випадковість. Це дар. Ви обрана Богом людиною. Маєте унікальний зв'язок між світом померлих і живими. Не цурайтеся цього. Використовуйте задля благих справ.

РЕКЛАМА

Р.С. Дорогі читачі "Свободи", якщо у вас є запитання, чи ви потребуєте поради або допомоги, пишіть до нас, і ми звертатимемося із вашими листами до бережанської цілительки, а відповіді публікуватимемо у газеті. Якщо ж ви особисто хочете поспілкуватися з Любою Іванівною Завадівською, телефонуйте: (097)554-63-18.